

Tractatus poptimus d' animabus exitis a corporibus editus
a fratre Jacobo doc. ordinis cartbusiensis ertfordie.

Rogamus vos ne terreamini p spiritū: verba sunt
apostolica ad plebem thessalonicā missa in epla. 2.
2. c. eandem cōsolantia ne terrores cōciterentur p
pter psecutiōes arbitrātes. p tunc quasi instaret di
es iuditiij p prime futuri vt patet ex sequētibus eiusdem. c. pre
dicens eis prius venturū pditiōis filiū quē nos anti xpm dici
mus ⁊ eius fallatiā in signis mēdatibus ⁊c. Que verba nō ab
surde summi pnt ad ppositū nostrū. Fateor enī paruitatē me
am sepenuēro a multis pulsatā quid opinarer de aparitiōibus
quorūdam spiritū in quibusdā monasterijs: cōmūterijs eccle
sijs siue domibus qui qñqz nō sine molestatiōe ac turbatione
terribili se oñdāt nō tñ visibiliter: lapillos ollas siue alias res
proijcientes scāna subuertētes ⁊c. nec tamē vba eorū audiunt
nec videntur oculis ⁊ tñ tñ quoqz hec turbatiua exercent vt
etiā habitatores coguntur fugere ⁊ habitatiōes solemnes de
serere. nō sine magno damno d' quo fateor certā habere notici
am ymmo ⁊ cōpassionē cū eisdem. Et licet orationes facte sūt
et aliq̄ ceremonialia fuata nō tamen cessauit illa inquietudo.
Quid igitur de hoc possit tarditas mea in hac obscura mate
ria opinari. put deus dare dignabitur poscētibus non negabo
nō prescribens in his certius verius sentientibus ptestatione
solenni in scolis theologicis fieri cōsueta p me crebrius repeti
ta semp salua ⁊ premissa nec inutile psuaderi mihi videoz ali
quid de talibus speculari si tamē veritas in his valeat dinosci
Primo ppter turbatiōem hoīm fideliū subueniēdū. Cum p
pter animarū forte ibi apparentiū subuentiōem vt post pate
bit. Cū ppter fideliū vt emendare vitā suā studeāt s̄monitio
nem. Nec enī puto tales apparitiōes fieri apud infideles siue

sarracenos siue iudeos ꝛc quia tales cause locū apud eos non
habent. Has causas inter alias nō estimo minimas licet apud
infideles alias apparitiōes fieri non est impossibile scz demo
niorū sed nō animarū xpianaz suffragia poscentiū. Deus enī
et natura nihil agūt ꝛ pmittūt frustra: humiliter igitur aggre
dior hanc tenebrosaz materiā que in scripturis sanctis aut co
ctoꝝ nō satis ē digesta: qntū valeo tñ ad fontē vītatis recursū
habiturus exinde hausturus vt beniuolis lectoꝝibus pponaz
veniā petens de inculto stilo ꝛ materia forte certificata minus
pbabile eā affirmās nō ex primis pꝛicipijs demōstratiue dedū
camus. Nec enī hec materia subiecta ē pꝛimis pꝛicipijs facte hu
manis sꝫ volūtati diuīe q būano iudicio mīme obnoxia exiit.

Ocurrunt igitur ad ppositum aliqua consideranda.
Primo de egressu animarū humanarū a corporibus
per sententiā mortis. Secūdo de recapitulis et locis ad
q̄ pducunt post egressū ꝛ de habitudinibus eorū. Tertio de ap
paritiōibus q̄ sūt ab aīat us exutis ad hoīes viuētes. Quarto
de expimētatiōibus q̄ sūt ꝛ cur veniūt illi spūs ad hoīes ꝛ quō
dispositos expedit illos eē q̄ expiri debēt illa. Quinto de ceremo
nijs pcedētibꝫ ad istā expiētā. Sexto d̄ interrogatorijs ab aīa
bustaciēdis. Septimo quō cognosci valeāt si de aut fecte appa
reāt. Octauo quo sint executiōes faciēdes si aliq̄ desiderāt a vi
uētibus. Et cōsiderādus ē aduētus ꝛ recessus eaz. Quātū ad
pꝛimū sciēdū q̄ vt patꝫ in quorū dā reuelatiōibus dolorosissima
ē sepatio aīe a corpe. Nā pena illa excedit oēs secū penas licet
ab hoībus alijs nō sentiat. Cuius pꝛimi ratio ē qꝫ natalis appe
titus aīe ad corpus rūpit ꝛ violatio illiꝫ appetitus natuaralis
multū ē penalis sicut etiā in alterius morte scz vxoris aut filioꝝ
aut amicoꝝ dolor est grauis. Sicut legitur d̄ augustino cui vi
su fuit q̄ in morte sui cari amici mediū cordis ablatū fuit. Itꝫ
qꝫ anima ante infusiōē eius in corpus nūqꝫ esse habuit sed in

fundendo fuit creata et creādo infusa. Ignoratigit̄ de quo du-
cet̄ post mortē et in quo statu ponēda sit. Scit quidē ex scriptura
multa loca aīarū eē sed ignorat locū sibi d̄putatū: legimus etiā
de electorū aīabus quā difficile exierūt corpora vt p̄t̄z in vita
patrū q̄ angeli descendētes ad quendā peregrinū desolatū in
platea iacentē qui hortabant̄ eius aīam vt exiret q̄ trepidabat
exire donec melodia dulcissima d̄ celo veniēs dulcibus modu-
lis eā resoluebat a corpore: sic de pluribus legimus q̄ chozi ce-
lestes auditi sunt in sanctorū obitu iubilātes. Recedit aut̄ aīa
a corpe p̄pter intēpantiā corporis ex discrasiatōe qualitātū et
humorū in corpe. Inde spūs vitales p̄ quos aīa operat̄ in cor-
pore grossescūt et deficiunt et potentie aīe tā vegetatiue quam
sensitiue instrumētales reducunt̄ inabiles ad opandū qz aīa nī-
hil potest agere sine ill̄ etiā i actibus potētie intellectiue ex. 3. d̄
aīa. ~~Por̄t̄z quālibet intelligentē fantasmata speculari. Igit̄~~
definitis potētis aīa non potest diūtius in corpe morari sicut
citharista ~~cordis destructionē potest arbitrari et disponitur~~
corpus ad aliā formā p̄ qualitates elemētares sc̄z ad putrefa-
ctionē. Conseruat̄ aut̄ aīa in corpe p̄ armoniā qualitātū p̄por-
tionatarū opatiōibus humanis et tūc viuificat corpus manen-
tibus illis quibus destructis aīa recedit sicut videmus in mem-
bris putridis q̄ oportet abscondi ne totū corpus inficiat̄ neq̄
aīa p̄ precisionē aliquorū mēbroz corporis etiā p̄tē amittit sicut
corp̄⁹ sc̄z definit viuificare illā p̄tē p̄pter cām iā dictā qz aīa ē to-
ta i toto corpe et i quilibz p̄te tota capiēdo totū cathegreumatice
p̄ integro Nec hoc corp̄⁹ post aīe egressū potest viuificare: aut
vīuū fieri natalit̄: etiā si eēt i corpe nisi iterato redeat̄ ad primū
p̄cipiū generatiōis sicut p̄⁹ i vt ero p̄ decisionē semis a gen-
nerate et aliud corp̄⁹ organiset̄ p̄ virtutē decisā a generāte lic̄z v̄
tu te diuina aīa exuta p̄t̄ reuniri corpi eidē sic i lazaro et i iunye ne-
uidue r̄suscitato et thabita sic fiet i die iudicij generā r̄suscitatio

Sed diceret quis in pluribus morientibus nō aparet dolor sed quasi dormiendo moriūtur verū quidem q̄a circūstantibus nō vi detur pena sed nescimus quid intus agatur q̄ in corde ē primū viuens ⁊ vltimū moriens: ⁊ quia mēbra exteriora prius destituūtur viribus ⁊ prius priuantur operatōibus suis quā interiora ad que sanguis cōfluit. Ideo exteriora desolata manent lingua clamare nec manus palpare nec aures audire possunt sed tota vitalis vi remanet in corde. Et si possent mēbra exteriora moueri magna signa doloris videremus. Ideo dicit philosophus. Mors senū dulcis q̄ ad vltimā destitutionē virium deuenerūt ⁊ in eis parua est resistentia nature ⁊ quam diu illa resistere possunt iam diu manet aīa in corpore. Ideo iuuenes grauius moriuntur vt plurimū: et diu languētes etiā cū tranquillitate moriūtur. Ex illo relinquitur q̄ ex trāquilla aut graui resolutiōe anime a corpore nō potest elici status bonus aut malus post hanc vitā sicut quidam ignorātes arguūt q̄ mors sequitur nature dispositiōem de lege cōmuni secus de diuina dispositiōe. Aliquādo sancti multo penalius moriūtur q̄ reprobī aliquādo ecōuerso. Nam legim⁹ beatū augustinū ⁊ bernhardū in doloribus grauib⁹ decessisse. Et alios etiam in tanta importunitate obisse vt nec corpora eorū poterant sepeliri vt narrat Gregorius de quodā comite q̄ tamē post sanctus fuit repertus cū iam dudum in sepulcro quieuisset ex reflagrantia odoris de corpore ei⁹ ⁊ integritate corporis. In vita patrū legim⁹ de duobus cōiugatis viro sancto ⁊ vxore vitiosa quorū vir cum magna intrāquillitate et pena mortuus est. Mulier vero cū magna tranquillitate ⁊ pace est destructa et post reuelatum est virū esse saluatū vxorem vero dānatam. Purgat enī deus in presēti electos ut post sint securi. Ecōtra reprobos hic remunerat p̄ bonis eorum vt in futurum nil de mercede sperare habeant vt patet luce. xv. de diuit eepu

lone & lazaro sancto. **C**redimus tñ bñdictā dñi matrē mariāz
sine dolore ab hoc seculo migrasse sic sine dolore pepit salua/
torē seculorū. **E**t sicut iohannē cui virgo secus crucē erat p̄mis/
sa. **E**t plures reperimus electos dei p̄ speciale p̄uilegiū a pe/
nis mortis p̄seruatiō qui optat pacificā resolutiōez sui cor/
poris possidere studeat in innocētia vitā suā p̄seruare. **N**eqz
enī mala mors etiā si penalis fuerit sequit bonā vitā. **S**ed q̄s
educit aīas exeūtes de corpe ex quo iā non sunt sue potestatis
oportz igit q̄ p̄ alios ducant. **A**d hoc licz nō repimur certā in
scripturis rñsonē possumus tñ estimare q̄ āgeli quibus cōmis/
si sūt educāt eas: aut si sūt dānādi spūs tartarei sic refert **Gre.**
in q̄rto dyalogoꝝ de quodā crisozio diuite qui in fine vite sue
vidit vñdqz circa se multitudinē demonū crudelissimorū qui
exitū aīe expectabāt & eā ad infērū deduxerunt. **S**icut in vita
patrū de quodā heremita cuius aīam cū tridēte ignita quidāz
tartareus spūs extraxit: amaritudinem moriētes exp̄ssit xpus
aī passionē suā qñ in orōne sua post cenā in orto fact⁹ ē sudor
eius sic gutta sanguinis decurrētia i terrā. **I**ue. 22. **T**alis anxie/
tas ē in moriēte qñ ibi puēturus ē vbi p̄manebit p̄petue siue be/
ne siue male & ignorat in quā p̄tēs nīa diffinitia irrenocabil̄ dēci/
nabit. **S**ed an in moriēte demones se semp̄ oñderint. **A**d hoc
in scripturis possumus rñsa elicere. **N**am in vita sancti martī
ni legimus eidē sancto morituro demonē astitisse quem vidēs
martinus dixit: quid hic astas cruenta bestia nihil in me funestū
repiēs. **G**regorius etiā in quadā **O**melia videt̄ inuere q̄ nec
xpo moriente d̄efuit s̄m illud. **V**enit enī mōi princeps huius et
in me nō habet quicquā. **E**t iā beda idē videt̄ velle q̄ in cruce
p̄denti nō d̄efuit in alijs etiā reuelatiōibus legimus quō p̄ntes
visi sunt demones circa moriētes sicut idem refert gregorius.
de crisozio diuite & vite seculari & carnali dedito qui omnes vi/
dit vñdqz ibi insistentes & animā tandē eius rapientes & ad in/

ferna quorū faciēstam horrenda ē vt hi referunt qui eos vi-
derunt vt potius in caminū ignis ardentis p̄ici vellent quam
vno ictu oculi eos intueri. **Q**uā durū erit damnatis cū tali-
bus in igne sēp ardere. **V**idet igit̄ q̄ ex pueritate demonū dle
ge cōmuni nullū in tēptatū mozturū relinquāt nisi diuina cle-
mentia fragilitatē nr̄am p̄seruaret etiā visibiliter se ingererēt
aut nisi angelica p̄tectione p̄hiberent: sic refert cirillus scri-
bens ad sanctū augustinū de sancto eusebio discipulo **H**ieronimi
quāta infestatiōe eū impugnabāt moztentē ⁊ negare deū ac
desperare cōpellebant. **D**e morte hieronimi vbi horrenda de-
tribus suscitatis legimus. **R**emediū igit̄ cōtra demones circa
moztētes non videt̄ efficacius quā p̄ntia deuotarū p̄sonarū in
oziōibus ⁊ legere appta voce passiōes xp̄i ex euangelijs ⁊ sym-
bolo ac letaniā q̄ audiētes demones fugiūt sicut refert grego-
rius in omelia de quodā seculari in monasterio seculariter vi-
uente qui cū ad horā moztis venerat vidit draconē ad se veni-
entē ⁊ caput eius in suo ore absorbentē clamauit fratribus reli-
giosis p̄ntibus dicens ecce draco in deuozanduo datus sum qui
p̄pter p̄ntiam vr̄am me deuozare nō potest. **S**i ei datus sum
cur p̄pter vos moztā patior: cui fratres: signū crucis imprime
tibi quibus ille: volo s̄ nō possum qz ligatus sum a dracone tūc
fratres ad terrā cadentes obnixius inceperūt ozare sicq; dra-
co recessit. **E**cce oziōes deuotozū circa moztētes multū valēt
Sed ex quo post animarū egressum de corporibus mozt ad iū-
ditū particulare trabunt̄ potest dubitari ad quē locū ducūtur
vbi iudicant̄. **N**ec enī credendū ē q̄ sursum ad celū oēs ducā-
tur ibi sentētiā expectātes maxime de re p̄bis et mozt sentētia
p̄cepta ad inferna p̄ciantur. **N**ec enī dignitas aie p̄ se hec
fieri patit̄ scōm rectā rationē sic nec de animabus purgandis
q̄ reiabantur de celo ad purgatoziū deorsum. **A**d hoc itaq;
videtur respōdendū q̄ sicut quilibet rex in qualibet parte re-

gni sui iuste iudicij sibi potest vdicare ad placitū sic deus qui nullo loco cōprehenditur in' quocunq; loco potest iudiciū particulare exercere animarū: nobis ignorātib; maxime q; hoc in instanti credendū est fieri cōsciētis aptis tanq; libris in quibus manifesta erūt abscondita cordis nostri nec excusatiōi nec interrogatiōi locus erit: sed tñ sententię audiende licet generalis iudicij locus creditur fieri in loco vbi xpūs ascēdit scz in valle josaphat circa montem oliueti vbi ⁊ maria sepulta fuit fm Hieronimū vt dicit jobelis. iij. Credendū est tñ q; anime pfectoꝝ mox post egressum ad celū volabunt fm illud pauli. Desideriū habeo dissolui ⁊ esse cū christo: sic anime infideliz mox rapiantur ad infernū sine iudicio discussionis quia qui nō credit iam iudicatus est signū damnationis secum afferens infidelitatem q̄ ad deum nō pertinet nec ad mēbra eius. Per angelos aut bonos et malos credendū est omnia ista ad ministrari licet legamus in multis reuelationibus quo post egressum animarū disposita ⁊ ordinata sunt tribunalia pro iudice ad sententiā ferendam contra animas adductas et magnus apparatus exercituum ibidem aduenit: sed hec visiones facte creduntur ad ammonitiōē viuozum qui non possunt percipere inuisibilia nisi p signa visibilia sicut Gregorius dicit in q̄to dyalogozū. **Q**uāntus terror ⁊ ineffabilis inuadere tūc credēdus est animas iudicandas videntes iustissimum iudicem ⁊ se multis peccatis obnoxias nec se posse excusare vbi tunc fugere erit impossibile ⁊ aparere intollerabile: ⁊ nullū ipsis supest ꝑ filiū vel auxiliū nisi sententiā iudicis incertā ⁊ irreuocabilem audire: tunc certe melius multis fuisset si nati non fuissent aut serpentes aut rane fuissent. Utinam illa terror semper inesset mortaliū peccatoribus non sic currerent ad prelaturas ad dignitates voluptates que agent rationem tunc reddendam iudici. **N**ell ent tunc multi pontifices reges ⁊ alij in dignitatibus

cōstituti q̄ fuissent pastores ouīū bubulcā z oīm vltimi: **Uñ** dic̄
Aug. In magno aiarū piculo viuimus. Et aug. li. cōfessionū
Adhūc modicū lumē ē in xpianis hoc añ mille ānis dixit quid
hodie diceret si viveret: legimus de quodā anthonitāno ep̄o:
qui adductus ad iudicē añ quā p̄pinq̄ret seip̄z dixit dignissimū
inferno z petiuit vt nō p̄taret iudici. Sed heu taz execrabile
tonitruū pauci mō aduertūt. **Uñ** nō solū dormiunt s̄ et mortui
et quasi ebrii nō exp̄giscunt. Ideo canit ecclesia: quid ego mi/
serrimus dicā vel quid faciā dum nil p̄ferā añ tantū iudicē: tre
mefactus sum ego z timeo dū discussio venerit atqz ventura
ira. **Cō**sulendū est igit̄ cuilibet q̄ p̄uideat sibi tpe gratie dum
vacat. Sc̄m illud iohannis p̄genies vipperarū quis dabit
vobis fugere a v̄tura ira: z audiat cōsiliū eiusdē. **F**acite igit̄
dignos fructus penitētie mathei z luce. iij. **H**orrendū vere
erit incidere in manus dei viuentis ad hebreos. x. qñ potentes
potēter tormēta patiant. Sapiētie. vj. z districtissimū fiet his
qui p̄sunt hoc de abutētibus dignitatibus sc̄z ambiciosi s̄ sal/
uis his qui vtiliter z hūiliter studēt deo ī suis statibus cōseruire

Receptaculis aiarū post exitū de corpibus quod fuit
fm̄ p̄positū: Sciendū q̄ fm̄ doctorū dicta ex q̄rto s̄ia
rū quatuor distingunt̄ receptacula seu loca aiarū post
hanc vitā sc̄z tria p̄petua z vnū tēporale. **P**rimū est celū em
pirreū qui ē locus beatorū qđ in scripturis paradīsus noīat̄ p̄/
pter sui claritatē z iocunditatē. Sc̄m ē infernus sub terra cre
ditus fm̄ grego. q̄rto dyalogorū. **A**bi ponēt demones infide
les adulti z pueri xpiani immortali pct̄ato sine penit̄ etiā hic ex
eūtes: tertiuū ē limbus puerorū taz fidelīū quā infidelīū hic sine ba
ptismatis sacramēto exeūtū qui oēs pari sorte iudicāt̄ q̄quidē
sine pena sensibili p̄petue ibi victuri sunt: s̄ facie dei priuabunt̄
ex quo p̄ originali solo puniunt̄ pena damni nec aliqua actua
lia peccata addiderūt quorū corpora nō debēt cimiterijs sacra

nis post mortē sepeliri quartū ē purgatorū qđ greci pleriq; ne
gauerūt sed male: p̄ illis qui hinc exeūt sine mortalibus aut si
cōmiserūt mortalia tñ penituerūt s̄ nō plene satisfecerūt aut cū
venialibus solis hinc exierūt: ⁊ hoc habet testimonium ex scri
pturis sanctis. Nam paulus prima corintheo. iij. Tria genera
horū ponit sc̄z lignū fenū ⁊ stipulā que tardius ⁊ citius de igne
cōsummūt tales salui erunt sic tñ quasi pignē xp̄s qui dicit in
spiritū sanctū blasphemā dixerit neq; in hoc seculo ei dimitte
tur neq; in futuro. Sunt igit̄ aliqua in futuro seculo remitten/
da ⁊ nō mortalia igit̄ venialia nec obstat hoc illi dicto greg. l.
iiij. dyalogorū ⁊ habet transsumptiue in canone distinctōe. 20
Qualis quis qđ hinc egredit talis in iudicio p̄t atur: Nam hoc
hic p̄meruit vt sibi in fūto pctā dimittāt: q̄ aut̄ sint maiora aut
minora habet in canone distinctōe. 20. Est aut̄ pena purgatorij
fm quosdā eadē cū pena inferni licz terminū illa habet ista aut̄
nō. Sed nō dubitat̄ acerbissimā eē penā purgatorij. Nū dicit
aug. in canone p̄ dicto. Qui licz nō sit eternus ignis sc̄z purga
torius miro tñ mō ē afflictius: excedit enī omnē penā quā hic
vnq; aliquis passus est aut pati posset ⁊ in eplā cirilli epi. Ad
aug. dicit qđ mallet qlibz q̄ illā penā expt̄ eēt oēs b̄ penā mōi
quā oēs hoīes ab adā passi sūt pati vsq; ad diē iuditij qz mimā
illarū penarū per v nā diem: ⁊ dicit richardus qđ modica pena
hic p̄ peccatis voluntarie assumpta plus liberat ac satisfacit
pro peccatis quā magna pena in purgatorio que nō simplici/
ter est voluntarie assumpta sed inflictā. Et allega allega sel.
quinto phisicorū. c. quarto qui dicit qđ pena purgatorij est cru
ciatus ineffabilis de hoc libro quarto sententiarum distinctōe.
xx. Quam difficile aut̄ sit euadere hoc purgatorū ex vno te/
stimonio christi facile perpendi potest. Dicit enim mathei. jr.
Omne verbum ociosum qđ locuti fuerint homines reddēt ra
tionem de eo in die iuditij ociosum est qđ vtilitate aut necessi/

tate caret: et quã difficile sit minima et venialia cauere ac ple-
nam penitentiam pro mortalibus agere satis aparet in humana
conuersatione. In quarto dyalogorũ gregorius enumerat que-
dam venialia scilicet iocus assiduus: ociosus sermo: inmode-
ratus risus: peccatũ cure rei familiaris que vix sine culpa agit
etiã ab his qui culpam qualiter declinare debeant sciunt aut nõ
in grauibus rebus error ignorantie. Quis ergo de istis et simi-
libus penitet aut saltẽ p aliquo reputet et tñ oportet q ignis ta-
lia probabit. Scimus istam magistralẽ regulam nullũ pecca-
tum dimitti sine contritione actuali siue habituali in generali
siue in specie etiã veniale. Contritio vero requirit dolorẽ de
admisso et ppositũ de nõ comittendo et in posterũ abstinendi.
Cõsideret se quilibet an in quolibet veniali sibi ista duo assũt
scz dolor de comisso et firmũ ppositũ abstinendi in posterum
Si hec semp nobis adessent nõ sic celeriter relaberemur in pri-
us dimissa. Inde iam clare veritas illius dicti augustini nullũ
a deo veniale quin fiat mortale si placet. Et habetur in cano-
ne distinctione. xxv. dura videtur hec auctoritas sed tñ bene in-
rellecta vera est et vis ponẽda est in hoc verbo placet. Est du-
plex placencia hominis quedã nõ repugnans diuine placencie
et de hac voluit hic augustinus intelligere. Illo mō placet ea
que hominis sensualitatis sunt: subiecta tñ rationi que mox ce-
dunt ratioẽ imperante aut diuina lege aliud suadente et sic ve-
nialia placent vt verba iocosa risus somnus etiã immodera-
tus et cetera. Alia sunt placencia contra aut super ratio nẽ aut
diuinam voluntatẽ quorũ actus in se nõ sunt contraria volun-
tati dei expresse sed cor sic fixe adheret illis per delectationem
vt si etiam sciret deo nõ placere adhuc nollet suam delectatio-
nem frãgere nec ab opere cessare sed perseuerare vellet in sua
voluntate contra dei voluntatẽ etiam si perciperet contrariũ
et in illo voluntas auersa est a voluntate dei preceptiua que

auerſio eſt formale in omni peccato mortali ⁊ nō eſſet mortale niſi eſſet iſta auerſio. In talibus ponunt doctores exemplum in huſtrionibus in choreis: in cōtinuis potatozibus: in iocularibus: ⁊ dimicatoribus ⁊c. In quibus quidā totā vitā ⁊ cōplacētā ponūt finē in his cōſtituētes etiā ſi a deo eſſent ꝑhibita ceſſare aut penitere nollēt vñ aſſiduitas et cōtēptus vitādi et in qñtū illa redundāt in diuinā offenſā abſqz alio motiua iſta venialia in ſe opera fiūt mortalia ꝑpter auerſā volūtātē hoīs a dei volūtate. Nā diuinā volūtās ſm Aug. ſupſalmum eſt regula omnū voluntatū ſcōm quam omnes hominū voluntates regi debent. Nam nihil deus querit in actionibus noſtris niſi ſuam voluntatē teſte ſamuele. Melior eſt obedientia quā victima. j. R. l.v. Neqz enim deus voluit vt yſaac occideretur cum ꝑcepit abrahe vt eum ymolaret ſed volebat vt voluntas abrahe eſſet conformis diuine voluntati vt exitus rei probauit. Et oſee ꝑpheta accepto mandato a deo vt fornicariam mulierem acciperet ſi nō obediffet mortaliter ꝑccaſſet. ~~In omnibus igitur dei ꝑceptio non queritur niſi diuina~~ voluntas qua mutata iam ꝑcepta nō ſunt ꝑcepta vt ꝑatꝫ in circumciſione ⁊ legaliū obſeruatione. Et berenbardus dic in ſermone de ſancti pauli conuerſione. In ꝑccatis voluntarie manere nec velle penitere nec corrigere etiā minima leuia qz ꝑccata ꝑlaſꝑhemia eſt ⁊ ꝑccatū in ſpiritū ſanctū irremiſſibile. Eſt tamē aliqua voluntas dei conſultiua quam nō ſemper tenemur ſequi vt in conſilijs euangelicis. Alia ꝑceptiua et in hac tenemur nām eidē cōformare nō ſemp in voluto ſi in mō volendi id ē velle debemus illud qđ iꝑe vult nos velle vt ꝑatꝫ in libro ſnārū circa finē. Ecce quā caute ꝑſpiciēdū ē ne incidamus tam purgatoriū quā etiā ifernū. ~~ꝑꝑredictos modos~~ auerſe volūtatis nō oēs ꝑſiderāt ⁊ credo qđ plures ſunt in ꝑñti vita quorum voluntas eſſet ſi ꝑꝑetue poſſent hic viuere

in dignitatibus voluptatibus & cōnihil curarēt de pmissiōe fe-
licitatis eterne hi tales finē suū ponūt in tēporalibus nec se pe-
grinos agnoscūt & credo q̄ i magno piculo aīarū viuūt ppter
intētionē rebus inherētē. Est ei in istis auersio a deo ecōuersio
ad mutabile bonū q̄ sūt mortalia peā. Circa hoc receptaculū
scz purgatorū ē sciendū. Qd̄ vnus loc⁹ generalis credit eē in
quo aīe p̄ egressū a corpe pducunt regulariter in inferiori pte
terre vbi & credit esse infernus s̄m Grego. quarto dyalogorū
Iste locus tenebrosus plenus est acerrimis penis licet finiunt &
terminū habent: & s̄m aliquos ponitur idem locus esse qui ē in
fernis licet pene sunt differētes & terminus s̄m merita & deme-
rita aīarū legimus tū sup terrā etia; plura esse loca penarū in
quibus aīe defunctorū purgant & ista purgatoria sunt p̄ticularia
ex speciali causā ipsa a deo attributa vel deputata aī die
iuditiij: sed post diē iuditiij oīa purgatoria tam generale quam
speciale cessabūt: refert Grego. quarto dyalogorū d̄ pascasio
sedis aplice dyacono mire sanctitatis viro vt etia; quidā de
moniacus eius dalmaticā feretrū sup positā tangens sanatus
est: post multū vero tēporis cuidā germano capitano ep̄o cau-
sa sanandi in balneis calidis ingresso euntē pascasiū sibi mini-
strantē repit quē videns ep̄us obstupuit & quid ibi tantus vir
ageret inquisiuit. Qui ille r̄ndit p̄ nulla alia causa in loco isto
deputatus sum nisi q̄ in pte laurencij contra symachū papam
tpe scismatis consensi: sed p̄corde p̄ me deprecare deū: et in hoc
cognosces q̄ exauditus sis si huc rediēs me non inueneris qd̄
ita factū ē q̄ nō malicie s̄ ignorātie errore peāuerat narrat eti-
am ibidē de duobus egrotātibus in diuersis locis quorū vnus
misit i aliū nūciū dicēs vade & dic stephano vt cōcitus veniat
q̄ ecce nauis pata ē vt ad siciliā p̄ter duci debeamus nūcio in
itinerē p̄stituto stephanus morit & s̄m alter q̄ nūciū misit mor-
tuus nūciat & sic ābo vno momēto vocati: s̄ cur ad siciliā. diē.

Gregorius quia in sicilie insulis eructuāt ignes tormentorum
vt narrāt qui nouerūt ⁊ laxatis p̄tinuo funib⁹ dilatant ⁊ quā/
to terminus mūdi ap̄propinquat tanto plures aīas exurendas
ille locus detinet: ⁊ hoc fit ad viuētū correctionē vt etiā sensū
biliter videāt qđ credere noluerūt: ⁊ similia narrat idem Gre/
gorius. Petrus etiā damani sanctitatis magne ⁊ sciētie vir.
Narrat quō quidā clericus coloniēsis quodā tempore vadū
fluminis p̄transibat ⁊ vidit sanctū Severinū coloniēsem epi/
scopum nup̄ defunctum celebris sanctitatis virū etiā miracu/
lis chorustantē in colonia apud eius sepulcrū qui tenuit frenū
clerici ne vlti⁹ transiret quo viso clericus obstupuit ⁊ cur il/
lic tantus vir teneret inquisiuit dixit ep̄s da mihi manū tuā
⁊ q̄ circa me sūt nō auditu sed tactu discere. Cumq; dictā manū
clerici fluctib⁹ impressisset in ictu oculi tant⁹ ardor eā absor/
buit vt vndiq; carnes eius resolute diffuerēt ⁊ ossa nuda vir/
berentib⁹ artubus remanerēt ad quē clericus cū tam celebris
fame ⁊ nomē tuū totius ecclesie preconij celebrat cur pestilēs
hec vorago te costringit tatoq; p̄chdolor incedij ardore hic
cruciaris. Respondit Severinus nil aliud in me remāsit vltio
ne plectendū p̄ter hoc tū q̄ horas canonicas p̄ distincta ho
rarum spatia nō per solui quia in aula imp̄atoris p̄stitutus cō
silijs secularib⁹ vebemēter me implicauit. Nam mane oīa si/
mul coaceruans totā die negotijs ingruētibus vacabā. Ideo
huius ardois fero supplicium sed oipotētis dei vtriq; implo
remus clemētiam vt manū tuam p̄stine restituat sanitati qđ
statim factū est ⁊ dixit ad clericū vade inquit fili obsecra fra/
tres ecclesie nostre ⁊ alios sp̄iales viros ⁊ p̄ me preces sūdāt
indigentib⁹ subsidia p̄ferāt sacrificioꝝ votis insistant. Mis ei
pactis ego mox de vinculis hāz penāz expediar ⁊ expectanti
bus me beatoꝝ ciuib⁹ let⁹ adiūgar: de⁹ ista reuelat etiā in san
ctis vt oēs currere debeam⁹ q̄ a scitate lōge distam⁹ q; si in vi

ridi sic punit in arido quid facturus ē. Ecce expauescāt tam le-
gentes quā audiētes si tāte sanctitatis vir occupatus p cōmu-
ni vtilitate impiāli nō meruit excusari cōiuncti & illi dicēdo ho-
ras si adhuc grandia igniū tormēta sustinuit: quid putādū est
de multis in nra etate qui nulla necessitate seu vtilitate cōpul-
si sed voluptatibus & vanitatibus vacantes vt scōm mādatū
ecclesie etiā horas cōiuncti dicere vellēt sed postq̄z senserit ta-
les ignes tunc veratio dabit eis intellectū quid viuētes face-
re debuissent. Est & aliud receptaculū nō aiarū sed spiritūū im-
mūdoz scz caligo tenebrosa huius aeris in quo innūerabilis
multitudo demonū vsqz ad diē iudicij detinet ppter exercitiū
hoīm. Exreuelatiōibus nō dubitant inhabitare demones me-
diū interstitiū aeris quod ē frigidū & tenebrosū & visi sunt a sā-
ctis tanq̄z apes hoies circuire sed angeli visi sunt eos a nocu-
mentis phibentes & alter sanctus pater vidit sup quoddā mo-
nasteriū innūerabiles demones & sup grandē ciuitatē solū vnū
oculosū & dictū ē illi. *Ille vnus solus sufficit tēptator qz oēs fa-
ciūt eius voluntatē.* In claustro vero rebellisant demonibus
et iō multos habēt redēptores. Nec iō demones in aere carēt
tormētis inferni ymmo scōm glo. ignē semp secum ferunt qui
ignis nō agit scōm vicinitatē locoz sed sicut instrumētū diuie
iustitie q̄ iustitia sequit meritū vel demeritū nō locū. Sed que-
rūt doctores quarto s̄narū aie exute corpibus p quos purgant
in purgatorio. Ibi diuersi diuersa dicunt nec magna questio d̄
hoc faciēda ē solū curandū ē ne aliquid nobiscū purgandū affe-
ramus qz nō deerūt tortozes: credo tñ p angelos bonos depoz-
tari ad loca tormentoz sed nō eos punire qz sunt eozū p̄cūes
p̄xime futuri nec etiā p demones qz iā eozū offitiū tēptandi ex-
pianit s̄ p diuinā iustitiā vt estimo puniunt licz forte demones
possūt eē p̄ntes & q̄i de penis eaz gaudētes hoc tñ non diffinio
Decē sua Richardi d̄ media villa in scripto q̄rti distinctōe. xx

De apparitionibus spirituum post egressum a corporibus.
Sciendum experientia et scriptura cogit fateri quod spiritus
tam bonorum quam reproborum aliqui veniunt aut mittuntur ad
vivos ut solet per doctores pertractari quarto sententiarum distin.
xlv. per quo notat petrus de tharétasio secundum legem communem sic
omnes in die iudicii exhibentur nullus ante exhibet de inferno. Secundum vero
dispensationem divinam credit aliquos posse exire etiam de inferno
ad tempus secundum dei placitum ad eruditionem et terrorem hominum viven-
tium non impetuum sed ad tempus. Nam iacobus de uirgine in suis
sermonibus dicit quod aristoteles post mortem suam aperuit cuidam disci-
pulo suo qui requisivit quid ager et an adhuc disputaret. Re-
spondit quod nihil modo sciret nisi penas quas sentire cogeret et tamen. Aug-
ustinus dicit eum esse damnatum super psalmo. Absorpti sunt iuncti petre iudices
eorum. dicit comparat aristotilem christo: absorptus est crematus apud
inferos. Item legitur et famatur de quodam magno theologo qui plu-
ribus beneficiis ecclesiasticis dotatus erat cui summus episcopus plura
sic ut resignaret alijs uno retento qui respondit. Temptabo si
cum pluribus beneficiis poterit et saluari. Mortuo eodem infra me-
sem aperuit eidem episcopo iudex quasi umbra terribili cum gemitu dicens
Ego sum heu heu miser iste theologus in eternum damnatus quod superbia
et pompam seculi dilexi et prebende non profuerunt mihi. Et addidit
res ab episcopo. Est ne aliquis super vivos in seculo. Respondit episcopus quo-
tu tantum clericus ista quis ut tam cito gratias mundum finitum: nam defuncti
naturalia scilicet in genium memoriam rationem non amittunt. Et defunctus cer-
te inquit ex quo defunctus sum tanta infinita multitudo animarum corruit in
infernum quod tot homines non credo vivere in mundo. Preterea tantum est
dolor et anxietas in damnatis quod nihil penitus retinet in memo-
ria nisi solum doloris: et pro una die videtur nobis quod arseri-
mus mille annis memorie commendanda sunt et nulla obliuio
ne delenda si tamen veritas militat pro isto. Sciteor me talia
legisse et apud multas famata. Enumero vero beatorum

frequenter legimus in omeljs gregoriꝝ ⁊ in libro. iiii. dyalogo-
rum apparuisse sanctos petruꝝ pauluꝝ ⁊ alios sanctos in cōsola-
tionem fidelij ⁊ aias eoz ad celuꝝ pduxisse. Et augustin⁹ dicit
in libro de cura p̄ mortuis agenda de sancto felice martire q̄
ciuibus nolans visibiliter apuit cum a barbaris oppugnaren-
tur sic etiā credendum est de his qui in purgatorio sunt q̄ p̄ di-
uinā p̄missiō ⁊ a suis receptaculis egressi p̄ spectibus hominum
aparēt nō tamē quādo cūq; aut quotiens cūq; volūt et hoc ad
suffragia expetēda aut ad viuos monēdos vt ex precedētib⁹
clarere potest. Nam dicit Augustin⁹ in prefato libro de ma-
tre sua. Si rebus viuentiū vterētur aie mortuozū vt de alijs
taceam me ipsum p̄ia mater mea nulla nocte defereret q̄ dum
viueret terra mariq; me secuta est. Sed cur tam raro aparēt
viuētibus videt̄ mihi q̄ forte merita vel eaz vel hoīm viuen-
tium hoc impēdiunt aut de merita. Vel forte sic rebus ape-
rent putarētur sole ille saluāde vel dānāde sic aparētes. Etiā
p̄pter fidem viuentiū ne illa euacuaret̄ que est de inuisibilib⁹
Dixit enī abraam ad diuitē postulātem vt Lazarus mitteret̄
ad quinq; fratres suos habet̄ moysen et p̄phetas vt audiāt il-
los. Sed expedit eas aliquādo apere ne putet̄ deus oblit⁹ vi-
uoz vel nullā gerere curā de viuis seu mortuis: sed an sit pec-
catū petere aut desiderare vt se viuis presentēt. Respōdetur
omne peccatū saltē est p̄tra volūtate dei ⁊ cōtra dei precepta
Et hoc in presenti nō aparēt si nō ex leuitate vel vanitate sed
ex ipsa intētionē ad sciēdum statū alicui⁹ amici aut benefacto-
ris aut parētum p̄cedat vt suffragia eis impēdantur ad citi⁹
liberādum de penis. Et hoc aparēt ex eo q̄ aie defunctorum
sponre se viuis representēt vt dictū est p̄ subuētionē. Cur er-
go hoc nō posset peti a deo ⁊ hec est sententia sancti Thome.
Nec hoc est temptare deū quia fit p̄pter utilitatē aiaz. Nec
alio modo sciri potest nisi p̄ reuelationē. Nec fit p̄pter lucr.

temporale nec intēdit sūmere experimētū an deus potest hoc
facere sicut filij israel deum in deserto temptauerūt sed hoc pe
nitur vt deus qui potest etiam velit ⁊ ad dei honore: hec oiaq̄
dicta sunt cōueniunt in tēpratione viciosa a deo p̄hibita non
temptabis dñm deū tuū. Mathei. iij. nec est contrariū illi pro
hibitioni nec a mortuis veritate inquiras qz hic nō sup̄sticiose
nec diuinādo nec deū tēptando aut vane inquirēdo s̄ fideliter
et vtiliter veritas indagatur. De locis vero vbi se isti sp̄s so
liti sunt p̄ntare viuētibz nō puto dari determinatā regulā ⁊
qz hoc nō cadit sub arte humana s̄ existit in sola dei voluntate
cuius ratio nō ē inquirēda alia nisi qz ipse sic vult fieri sic nec
de alijs quorū ratio in scripturis nō cōtinetur vt cur in vno lo
co sūt miracula in alio nō: ⁊ cur aliquos xp̄s sanauit aliquos
nō. In istis sicut aug. dicit ad plebem yponēn. Nullus potest
scrutari consiliū dei: posset tñ videri ratio cōgruētie vt p̄pter
aliquorū merita vel demerita aliquę anime citius suffragia p̄
cipere ab amicis posset. Alte vero in locis occultis p̄ductus
puniri vbi nulla nisi cōueniētia suffragia p̄ciperet. Credendū
enī est multorū imp̄fectiorū animas citius liberari a penis pur
gatorij que secū parua purganda portauerūt quā aliorū mul
to p̄fectiorū qui secū plura purganda attulerūt ⁊ tardius libe
rantur: sed post liberationem earum multo excellentius in ce
lo remunerantur secundum dicta doctorum quia citius libera
ri a penis et amplius premiari nō semper pari passu currūt qz
alia ⁊ alia respiciunt. Unde multo felicioz is censetur qui tar
dus liberatur ⁊ excellentius premiatur quā alter ecōuerso qui ci
tius liberatur ⁊ minus remuneratur qz vnū est temporale ⁊ ac
cidētale aliud p̄petuū ⁊ eēnciale. Quā sic dicūt doctores quilibz
a n̄quam vellent carere minima portione glorie in celis potius
vellent omnes penas mōdi vsqz in die iudicij tolerare. Neqz e n̄
semp̄ in locis vbi peccauerūt credendū ē aīas puniri vt p̄cece

dētia pbāt. Licet hoc aliquñ legat factū fuisse vbiunq; tñ sūt
pene eas sequūtur sicut dicimus de demonibus q; infernū ⁊ pe
nas inferni secū portant: de tpe vero aparitiōis aīarū quo ad
earū reuelatiōē credo q; hoc iterū pendet ex diuina volūtate:
licet frequētius legamus tpe noctis tales factas ppter queta
tiōem sensuū exteriorū ⁊ curarū seculariū cessatiōez qñ homo
magis ē capax ipsarū ac magis dispositus. Idē de abrahā ia
cob ⁊ daniēle legimus q; tpe noctis facte sunt eis reuelatiōes
damnij. Tunc daniēle nocti p visionē factū ē misteriiū sic ⁊ na
buchodonosor redi eodē capitulo ⁊ ioseph silr gen. xxxvij. Si
militer ⁊ pharaoni regi egipti p hoc nō ē d necessitate p cōgrui
tate. Reperiunt etiā tpe diei se aīe reuelasse ac oñdisse. Quā
tū autē ē de se spparate essent se oñdere ppter celeriorē libera
tiōē. Apparēt aut diuersis modis nō quidem sp visibiliter in
corpe aut in effigie corpali sicut demones legunt in assumptis
corpibus aparuisse vt in vita sancti martini legit ⁊ c; etiā inui
sibiliter ut solū sonus vox aut strepitus percipat a viuētibz
scz pcussio plectio sibilatio aut sternutatio gemitus luctus plā
ctus aut plausio manū vt attētos reddāt hoīes ad inquirendū
et rñdendū: vñ credit q; in locis sepatis ab hoībz nō se oñdūt
saltē ista causa scz liberatiōis q; cessante causa cessat effectus
licet in locis seorsū pñt puniri ut dictū ē ⁊ q; nō ē pportio inter
aīam viuētē in corpe ⁊ aīam exutā a corpe. Ideo semp cū ter
rore aparēt viuētibz nec mirū q; angeli sancti nō nisi cū ter
rore magno etiā sanctis aparuerūt sic grego. in omel. quada;
testat de quodā sancto moriēte p cuius aīa deducēda angelo
rū cbori pcepti sunt a circūstātibus qui pene oēs terrore pcussi
fugierūt. Et daniel sanctus viso angelo pauēs corruit in faciē
suā languit ⁊ egrotauit p plures dies ⁊ nihil in eo remāsit viriū
daniel. viij. ⁊ x. capitulo. Ideo forte nō oib; hoībz expedit in
drūter talibus reuelatiōibus intere sse nisi valde fortiter pple

tionatis: qui nō de facili terrent qz p experientiā puto sciri q ali
qui visis istis aut locis penalibus incurabile inciderūt infirmi
tate. **P**ostz ergo eē dispositos tā corpis cōplexiōe quā in aie
purgatiōe qui de his inuestigare volūt 7 d hcc postea uidebit
nec tñ negādū qui qñqz visibiliter aparēt tā aie puerforū quā
iustoz. **N**ā legit de quadā moniali asperā vitā ieiunijs 7 oīo
nibus ducēte q. xxx. die suo cōfessorū nigerrima 7 horribilis ap/
nit: cui cōfessor nos deputabamus sanctā quō nūc sic apares q
dixit se dānatā ppter vanitatē 7 supbiā qz nullā sibi simile esti
mauit oēs iudicādo sup oēs se extollēdo ideo ad infima cecidit
nūqz redimēda. **D**ō etiā de aiabus in purgatorio existētibus
fieri nō ē incredibile scz q aparēt aliqñ visibiliter vñ ex forma
aparēdi facile potest deprehēdi an sint aie iustoz aut re pboz
Ur autē aie a cerbissime sic puniunt post egressū: rōem ponit
Richardus. **P**rimo q aie ille nō retardant mole corpis ideo
vehemētissime desiderāt deo vniri pfruitiōez 7 qnto intētius
ē alicuius desiderii ad rē tanto maior ē pena si differt. **N**āz scī
mus ex philosophia naturali q motus naturalis in pncipio est
remissus 7 infine intēsior ppter natale desiderii ptingendi ad
terminū ad quē in quo mobile quiescit vt patet in basu lapidis
deorsum 7 quarto celi habet q motus naturaliiū fit p lineā bre
uissimā ut mobile citius veiat ad motū naturalē. Sic in pnti d
aiabus post egressum q naturaliter appetūt cōiungi suo pnci
pio scz deo maxime qz vidēt tēpus cōiunctionis aduenisse nisi
aliqđ obstaret. **I**tē ex eo quia tāto maior est lesio qnto maior
est lesionis apprehensio sicut delicati plus affliguntur per par
uas plagas quaz grossi rustici per magnas 7 anime exute exi/
stentes in penis sunt fortiores apprehensionis quam dum erāt
permixte corporibus quia iam purioris quam prius. **I**tem
quia tota lesio et sensatio lesionis in corpore causatur ab ani/
ma vt patet quia post separationē corpus nihil sentit igitur se

aliquid ledens agit in aiam ipsa; maxime affligit post separa-
tionē. Itē q̄ post egressum aie tam forū iudicij mutatū est quā
forū ecclie militātis. Ideo grauius ibi puniunt. Et iā ille ignis
in cōpabiliter magis actiuus ē quā ignis p̄ns nā videtur vel-
le aug. q̄ sicut ignis pictus se habet ad ignē apud nos sic ignis
rosser se habet ad infernalē vel etiā purgatorij q̄ nullius cōpa-
rationis. Et in cuilibet videret q̄ grauius puniret si ferrū can-
dēs in menu vel in alio mēbro ad tēpus vnius medie hore aut
minus tolerare deberet s̄ heu hoc hoies parū ppendunt. In se-
quētibus tñ deo dāte habebit̄ q̄o iste ignis valeat precaueri.

Quī inquisitoribus seu experimentatoribus harū ani-
marū quō expediat eos esse dispositos ⁊ d̄ ceremonijs
ad hoc requisitis docent̄ ex sacra scriptura nō caū nec
in omnē euentū factas fuisse reuelatiōes secretorū diuīorū nec
indrīter cuilibet qualitercūq; disposito s̄ sub certis modis et
certis p̄sonis ⁊ hoc etiā exp̄iētia quottidiana docet. Nam nō
oībus se r̄ntant aie exute nec oībus r̄ndent s̄ inter multos vix
vni eorū sic cōpertū ē. Et ad hoc videndū put̄ valeo alijs tra-
dam sine p̄iudicio aliorū: legimus viris sanctis ⁊ p̄iarchis et
p̄phetis reuelatiōes factas sic abrahā ysaac iacob samuēli et
ceteris p̄phetis vt latissime declarat̄ in sacris scripturis: legi-
mus regit̄ us t̄a fidelibus quā infidelibus ⁊ p̄uersis ydolatriis fa-
ctas reuelatiōes vt de ezechia david iostia ⁊c. p̄pharaoni naby-
chodonosor balthasar achas: achab sauli ⁊c. vt ⁊ legēti sacras
scripturas. In hoc diuīa p̄uidētia semp dignata fuit cōsulere
cē muni vtilitati nō solū fidelīū s̄ ⁊ infidelīū qui soles suū oriri
facit sup bonos ⁊ malos: speculādū igit̄ ē cur fuit tales reuela-
tiōes magis his q̄ p̄sūt p̄mitati aut quorū merita hoc exigē vi-
dētur et q̄ p̄nt cōmūitati p̄eē ⁊ p̄desse d̄ q̄ cura ē deo vt etiā pp̄
uersos scz balaā ⁊ caiphā suā veritatē declarare nō d̄sistat vt
scripta testat̄. Aut saltē p̄pter citiorē lib̄erationē aīarū p̄p̄iqs

et amicis fiat reuelatio ⁊ aparitio nā nō est ista aparitio natu-
rualis vt a forma essentiali pcedat: nec artificialis vt a simi-
litudine in mēte cōcepta pcedat s̄ est actio moralis a diuina mē-
te eriens q̄ nō nisi sapiētissime ortū habet q̄ oīa que a deo fiūt
ordinatissime fiunt. **I**uxta illud oīa in sapientia fecisti. **P**or-
tet igitur preparari ad hoc vt a deo adiuuet̄. **N**az dicat aristo-
teles sc̄do de aīa. Actus actiuorū sunt in paciētie predisposito
vt materia sit capax forme: ducimur itaqz exēplis q̄ oratio et
ieiuniū debent pcedere inquisitiones harū aparitionū nā dic̄
xp̄s discipulis querētius: cur nō ipsi poterāt eijcere quoddaz
demoniū: hoc genus d̄moniorū nō eijcitur nisi in oīone ieiunio
sic ⁊ hic credendū est fieri pari mō: daniel etiā ppheta triū eb-
domadaz ieiuniū sibi indixit cū reuelationē a deo desiderauit
obtinere eius dez x ⁊ eiusdem ix dic̄ q̄ deprecatus fuerit d̄m̄m
in ieiunio sacco ⁊ cinere. **E**sset igitur expediēs triū diez ieiuna-
re cū aliquot missarū celebratiōibus ⁊ deuotis oīoibus sc̄z. vii
psalmis sepi⁹ repetitis nec tñ prima vice audito aliquo signo
vt apparentia mor̄ fides adhibēda ē tanqz firmā h̄ns verita-
tē s̄ vsqz ad min⁹ trina vice sic factū est samueli in puero. j. **R**-
ūj. et petro de vase q̄ lintheo magno de celo in visiōe v̄supra
actiū. x. et dic̄t̄ ibi hoc aut̄ factū est p̄ter nō enī talibus reuela-
tiōibus leniter credēdū est p̄pter illusiōes dyabolicas si ei est
aliquid ex deo pcedens nō mor̄ cessabit sicut sepius legimus
in reuelatiōibus vtz de pharaone qui duplicē visionem vidit
ad eandē rem pertinentē sc̄z de sterilitate ⁊ fertilitate annorū
se sequentiū ioseph interpretante gen. xli. **C**onfessionibus ⁊ mis-
sarū celebrationibus rite pactis accersendi sunt q̄tuor aut qui-
qz prespyteri deuoti credere aptius hec fieri p̄ deuotos religio-
sos a secularibus actionibus exoccupatos ⁊ mēte in deū eleua-
tos p̄pter horrozē ⁊ terrozē depellendū. **A**d locū accedant in
quo se oīdere sp̄s p̄sueuit cū b̄nilitate cordis ⁊ recta intētiōe

cessate oī supstitiose inq̄sitiōe nō tñ sine certis ceremonijs cū i
cellatiōe oīz sac̄mētoꝝ ⁊ i missis ecclia vtrā certis ceremonijs
Assūmat̄ igit̄ cādela i die purificatiōis bñdicta aq̄ bñdicta ⁊ si
gnū crucis ⁊ si placz turribulū cū thure ⁊ in accedēdo orēt. vij.
ps aut euāgelij jobānis. Ingressi locū asp̄gāt ⁊ thurificēt. Nō
tñ hec dico d̄ necessitate oīa req̄ri s̄ estio ita expedire qz nō ha/
beo de his fundamētū necessitatis ex scripta s̄ aliq̄ exēpla scōrū
sup̄ his legi. Stola ec̄scā nō videt̄ eē iutilis. Ingressi igit̄ locū
flectētes genua vt videt̄ hanc hūiliter p̄ vnū eoz dicāt oīoem
Dñe iesu criste oīm secretozū cognitor qui semp̄ tuis fidelibus
et puulis reuelare salubria ⁊ vtilia cōsueuisti quiqz in hoc loco
spiritū quendā se oñdere pm̄isisti hūiliter obsecramus tuā be/
nignissimā miām p̄ passionē tuā p̄ciosissimi sanguinis tui p̄ pe/
ccatis nr̄is effusionē vt digneris p̄cipere huic spiritui vt sine ter/
rore ac lesione nr̄a ⁊ oīm hoīm se reuelet significās famulis tu
is nobis ⁊ alijs p̄cōibus quis sit cur venerit ⁊ qd̄ ē desiderium
suū ut tu exinde honorari valeas ⁊ ipe si ē possibile cōsolari et
fideles tui inde subleuari in noīe p̄ris ⁊ filij et sp̄ss̄sancti. Hec
oīa p̄nt̄ exēplarē similitudinē habere ex scripturis ⁊ pietate pe/
rcentiū nec repugnāt̄ fide: aut bonis moribus licet̄ alij p̄nt̄ modi
inueniri qui s̄nt̄ valerēt quibus modus iste nō p̄scribit. Post
hec ad interrogatoria est ueniendū ⁊ puto sic dicendū obsecre/
mus p̄iesum xpm tu sp̄s vt dicas quis sis ⁊ si est aliquis inter
nos cui velis r̄ndere ⁊ vt nomines eū aut p̄ signū significes est
ne ille. **R.** aut iste. **R.** et sic de alijs quotquot sunt p̄ntes noīan/
do specialiter qz exptū est qd̄ nō culibet r̄ndet: si ergo aliquā vo/
cem aut pulsū fecerit ad alicuius noīatiōem illi cōmittantur
alia interrogatoria scz cuius hoīs aīa fuerit ⁊ p̄pter qd̄ vene/
rit ⁊ quid desideret. Si suffragia p̄ se fieri desiderat an in mis/
sis aut elemosinis aut quot misse. iij. vi. x. xx. xxx. zc̄ et p̄ quos
sacerdotes vel seculares vel religiosos ⁊ si in ieiunio q̄ quāta

et quot ⁊ p quas psonas: si elemosinas que ⁊ quot ⁊ quibus per
sonis aut in hospitalibus aut leprosanis aut alijs medicamentibus
et paupib⁹ ⁊ qd erit signū sue liberatiōis pfecte. Et ppter quā
causam sit penis purgatorijs deputatus. Nam greg. in dyalo
go ponit multa exēpla in quibus aīe defunctorū p se expresserūt
viva voce causas purgatiōis vt etiā in parte prius tactū est.
Nulla tñ supflua curiosa aut supstitiosa sunt inuestiganda ab
eo nisi per se ea pprio motu voluerit reuelare. In diebus tñ se
suiuis ⁊ tpe sobrio puta ante pñdiū cōueniētius puto fieri hāc
inuestigatiōez aut forte si noctis tpe magis deo placuerit vt fie
ri solet: q̄ si forte nullū signū aperet illa hora extunc differēdū
est ad aliud tēpus donec iterum spūs se manifestaret relicta ibi
aqua benedicta ⁊ cruce qz dei occulto iudicio certis bonis ⁊ per
sonis nō oib⁹ se reuelat. Nec ē timēdū q̄ ille spūs alicui⁹ psonā
talē in corpe ledat si ē bonus spūs qz hoc nō ē exptum vt credo
aliqui. Nam iam ē extra statū merendi ⁊ demerēdi nec peccare
p̄t āplus ē in medio statu inter bonos ⁊ re pbos certus d̄ sua
pdestinatiōe ē ad hoc in satisfactiōis statu. s. in penis ad tēpus
legimus malos p malos punitos fuisse sic ī tobīa de septē viris
zare quos demō asmo deus occidit eiusdē. iij. Itē malos p bo
nos sic de sodomitis quos āgeli pignē ⁊ sulphur pimerūt ut patz
in genesi. Itē bonos p malos sic job p sathan ē nō legimus bo
nos p bonos punitos nisi ppter ipsoz salutē tāqz medicinā eis
pstitisse sic zachariā p āgelū gabrielēq̄ eū officio ligue puabit.
luc. j. ⁊ iacob p tactū āgeli claudicauit cū tetigit neruū femoris
ei⁹ ⁊ emarcuit ob custodiā castitatis vtz ī gen. Et paul⁹ p āge
lū sathāe fuit colophisat⁹ p siml̄z carnis ut ipse testat q̄ sitalis
spūs offenderet aliquos in corpe iam suspectus esset q̄ nō esse
vnus de bonis s̄ de reprobis saluo iudicio diuina.

Quōd nō cognoscēdi bonū spm̄ a p uerso quātū possū formā
dabo. Prio bon⁹ spūs ī pncipio aliq̄d troissecū affert

si non p̄fuit interroze nec p̄mittit hoīez diu stare in terroze vtz
de gabriele angelo maria qz canit. **E**xp̄auescit virgo de lumie
et luce. j. turbata est maria in sermone eius 7 statim angelus cō/
solat̄ dicēs ne timeas maria: sic etiā daniel videns angelū ex
territus est 7 mox consolatus dān. x. Sic zacharias sacerdos
luc. x. p̄uersus vero spūs a lenitate incipit 7 ad terroze pduat̄
vt patz in eua p̄ serpentē q̄ nō fuit territa videns sp̄eptē sibili
quentē f̄ statim cōplacentiā habuit 7 ei blandiebatur. Sic legi/
mus actuū. x. in cornelio cēturione ad quē missus est angelus.
Scōdus mod⁹ discernēdi ē p̄ speciē visibilē ex pp̄rietatibus re
rū visibilium 7 si aparet vt leo vrsus rana serpens nigra catta:
aut canis aut nigra vmbra p̄summēdū ē qd est spūs malus sic
aparuit eue in specie sp̄ētis 7 vt refert̄ de nigromāticis quib⁹
aparēt in horribili forma qz sic deus p̄mittit vt hō p̄ima facie
horreat ac de testetur potius aparere in specie decoza si p̄mit/
teret̄: bonus vero spūs se q̄nqz oñdit in specie colūbe aut hoīs
vt marie sanctis mulieribus in die pasce 7 in die ascētionis xp̄i
in vestibus albis aut in splēdore solis aut lucis eius 7 agni 7c.
Recurrēdū igit̄ ē ad attributa illarū rerū appetitū 7 etiā sono
rū 7 votū 7 q̄ audiūt: si suaves dulces māsuete modeste hūiles
7 charitative plāctive 7 dolorose sūt. **N**ō furiose terribiles ex/
ecrabiles aut alias crudeles infective aut increpative fuerit qz
charitas paciēs 7 benigna ē nō irritat̄ 7c vt ap̄tus ait. **O**ppo
site pp̄rietates 7 attributa cōueniunt p̄uersis sp̄iritibus qz diu
latere non potest eius p̄uersitas sicut pp̄ietas rei quiditatem:
rei demōstrat neqz aliqd̄ fictū diu latere potest vt dicit tulus
sed ut flosculus cito decidit. **T**ertius modus cognoscēdi seu di
scernēdi ē ille qui sumitur ex numismate sicut dixit xp̄us ad pha
riseos ipsum tēptētes an liceret census dari cesari an nō. **Q**stē
de inquit mihi numisma cēsus 7 illi obtulerūt ei denariū hñtez
in se ymaginē regis 7 sup̄scriptiōem cū pōdere d̄termiato ho c

ad nrm ppositū. Cuius ē ymago hec ⁊ subscriptio: vniq; cesa
ris primo igitur an ille spūs a parens habeat imagines xpi qui
veritas ē ipso teste ego sum via veritas ⁊ vita q̄ veritas om
nē falsitatē ⁊ vanitatē ⁊ mendatiū excludit si ergo sic reperit̄ i
hoc spū q̄ nullā falsitatē vanitatē iactat̄ie laudis aut arrogā
tiam imiscet in sua on̄sione presūmendū ē de bono spū sui autē
opposito mō suspectus habet̄ sic in xpi temptatione. **S**athei.
quarto suggestit gulā vanā gloriā ⁊ auaritiā ⁊ in réptatiōe pri
me mulieris suggestit appetitū altitudinis dicēs. **E**ritis sic dii
Et iurauit dicēs. Scit enī deus ⁊c. Est enī ille spūs mendax et
pater mendatiū nec in veritate stetit̄ dolosus ⁊ fraudulētus et
talīa exēit de corde suo etiā si veritatē loquit̄ vt pat; in euan
gelio vbi a xpo iubet̄ tacere etiā veritatē q; sub eū regit̄ dolo
sitatē. **Q**uart⁹ modus discernēdi est si ē in denario subscriptio
et doctrina aplica ⁊ doctorū ab ecclesia approbatorū ut nil sit
in respōsis illius spūs aut in gestis eius qd̄ droget̄ fidei aut bo
nis moribus ⁊ ritibus ecclie fm iura canonica aut cōsiliozū de
creta aut cōtra sancte romane ecclie instituta. **E**t hoc est cōn
tra hereticos beginas somnatores augures auruspices diui
natores incātatores. certifiat nos vas electiōis paul⁹ ad ga
lathas. j. Sed licet nos aut angelus d̄ celo euāgelizaret nobis
preter quā qd̄ euāgelizauimus nob̄ anathema sit. **E**t idē dicit
ad hebreos vltio doctrinis varijs ⁊ pegrinis nolite abduci de
istis erroribus ⁊ illusionibus ac demonū potestate meminī me
vnū speciale tractatū colegisse sub eodē themate scz doctrinis
varijs ⁊c. **S**i tñ alicui in se mis̄p visiones apparēt parentes
aut amici notī q̄i essent in pena purgatorij petētes suffragia ut
sepius fieri audiui nullū sequit̄ incōueniēs si pia intētiōe aliq̄
suffragia in missis aut elemosinis fieri p̄curet sub conditione si
verū sit sōniū: si aut̄ quoddā vanū extunc in sinū ecclie aut ali
arū aiarū suffragijs cōuertat̄ per diuinā voluntatē. **Q**uintus

dīcernēdi modus est si sit in factis verbis gēsis ⁊ moribus ei⁹
pōdus būilitatis sicut in numismate solet pōdus appendi vt
si plāctus gemitus q̄rela petitio recognitio peccatorū aut con
fessio reatus aut penarū audiat ab eo ⁊ similia sic q̄ nō gloria
tio iactātia cōmunicatio blasphemia aut de tractio seu male
dictio ⁊c. Credendū enī est hunc sp̄m se ad modū mendicātes
habere qui q̄rulat suos defect⁹ medicās aput viuētes subsidia
elemosinas ⁊c. Et ē hoc iudiciū bone spei ⁊ speciali quadā grā
a deo sibi hoc credat p̄missum qui forte nullā aliā habet cōso
latiōem nisi cōmunia ecclie suffragia cui deus misericorditer i
dulsit ut ⁊ specialia possit medicare ⁊tus enī būilitatis in quo
cumq; aparuerit sine grā esse nō potest dicēte scriptura deus su
p̄bis resistit humilibus aut dat grām. A sup̄bis ei tanq; a mon
tibus aqua defluere debet tanq; ad valles būilitatis ⁊ in mon
tibus gelboe nec ros nec pluvia solet se effūdere. ij. R. j. possēt
et alia signa discretiōis spiritū reperiri s̄ ista p̄nunc sufficiunt.
Sed ⁊ hoc piū lctorē volo esse p̄munitū q̄ ea q̄ pdixi de ccre
monijs p̄sonis sacerdotibus locis tēporibus aut lignis oīoibus
missis ieiunijs ⁊c nō diffinio sic fore necessaria semp ut nūq; si
ne illis fiat revelatio aut cognitio spiritū. Quin ⁊ q̄nq; sine il
lis fieri potest vt cōpertū ē q̄ maritus defunctus vxori viuētī
aut ecōuerso pater filio ⁊ ecōuerso mater filie ⁊ ecōuerso fra
ter fratri ⁊c se reuelarunt sine his p̄missis s̄ vbi nulla alia cer
titudō potest haberi ⁊ sentit aparitio spūs ibi talis modus pro
babiliter credit obseruāndus: oportet enī in ista caliginosa ma
teria sub typo quodā ⁊ exēplariter p̄cedere sic aristoteles do
cet. j. cibicorū qz nō q̄runt hic demōstratiōes s̄ ex ycotibus et
signis oportz veritatē cognoscere quātū potest nec etiā est im
possibile ut spūs ille aliqñ molestet aliquos in corpe scalpisādo
vestes abstrahēdo alapisando ⁊c s̄līr p̄pter hoc vt credulita
tē sibi impāmat ⁊ eū attentū faciat scz ne dissimilet ⁊ leuiter p̄

trāseat visionē sic legimus in libro. iij. dyalogorū greg. d̄ noz
menſi epo de quo ſuus capellanus vidit viſionem ⁊ ei intima
re tardauit iō grauer tertia vice verberatus ē vſq; ad liuo
rē corpis ⁊ tūc intimauit eidē. Sic expti ſumus q̄ notis ⁊ ſan
guineis cōiugatis ⁊ notitiā depticularibus rebus h̄itibus re
uelatiōes p̄ ſp̄m̄ facte ſunt de reſtitutiōibus iniuſte acquiſitorū
ne cōſtructionibus altarū hoſpitaliū: teſtamētōrū executioni
bus: p̄grinatiōibus ad limina ſanctorū p̄pter votoꝝ ſoluti
ōnē ⁊ penitētiarū ſolutionē. Que oīa cōfeſſa credunt ſ̄ nō p̄ ſa
riſfactionē implera q; hec ⁊ ſilia ſi nō fuiſſent cōfeſſa cōtritiōe
p̄uia nō eſſet credendū aliud niſi q; p̄ peccato mortali talibus
deberet pena eterna. Et ſm̄ greg. iij. dyalogorū multū in cau
tū ē facile credere viſionibus ſōniorū p̄pter hoc q; cauſas eoz
difficile ē cognoscere. Et ponit ibidē ſex cauſas ſōniorū aut ex
v̄tris pl̄nitudine aut inanitate quas exp̄iētia quottidiana ex
p̄imur. Alia demonū illuſiōe alia cogitatione ſūl̄ ⁊ illuſiōe alia
reuelatiōe alia cogitatiōe ſūl̄ ⁊ reuelatiōe generunt diē ſcripta
ml̄tos errare fecerūt ſōnia nō auguriabim̄ nec obſuare ſōnia: ⁊
alias ml̄tas curas ſequūt ſōnia. Ex ſcriptis eē patz q; ſōnia ex
ſ̄ reuelatiōe diuina ſūt ſcā. Nath̄i ei. ij. patz. Quō āgelus apuit
joſeph i ſōnis dicēs. Tolle puerū ⁊ m̄res ei⁹. Et ioſeph filio ia
cob pharaone nabuchodonozor ⁊ daniēle ⁊c. Si q̄s igit carz il
la grā data gratis q̄ ab ap̄lo dicit̄ diſcretō ſpirituū. j. cor̄iteos
ij. ſepi⁹ d̄cipit̄ in reuelatiōib⁹ iſtis. Que grā marie m̄ri d̄ni nō d̄
fuit ⁊ ſc̄is p̄noctis. P̄ris v̄o etatibus raro tales reuelatiōes ſi
unt aut v̄e viſiōes c⁹ rō p̄ doctores aſſignat q; deus p̄teitis ſe
clis ex viribus p̄marie iſtitutiōis ſc̄z natalib⁹ ex doctrinis ⁊ ar
tib⁹ inde d̄ductis ſufficiēt̄ p̄uidit fidelib⁹ ſuis i bis q̄ ad ſalutes
p̄tinēt ſm̄ illō iob ſc̄l loq̄t̄ de⁹ ⁊. ij. idipz n̄ repetit loq̄t̄ ei mō de⁹
p̄ ſcriptas ⁊ p̄ exēpla ſcōz copioſe q̄ p̄ mirac̄la loq̄bat̄ ⁊ reue
latiōes iō r̄darguit r̄gulū illū q̄ a xpo ſignū petebat i ſanatiōe ſi
lij ſui dicēs niſi ſigna ⁊ p̄digia videritis n̄ creditis iob̄anis. iij

Et alias in euāgelio. **Mathei. xvj.** Generatio mala et adu-
ltera querit signū: et s̄m aug. de mirabilibus sacre scripture dicit si-
ne necessitate nō ē recurrendū ad miracula seu reuelatiōes af-
ferens modice fidei ad miracula respiciētes. **Ideō** abrahā di-
xit illi diuiti in inferno miracula petēti habēt moysen et p̄p̄he-
tas audiāt illos luce. xvj. verunt̄ aliqñ deus infirmitati hūa-
ne cōdescendēs ex infinita sue bonitatis habūdātia reuelat p̄-
ut sibi placet nō obstātibus p̄missis. **Ideō** n̄ris miraculis tēpo-
ribus et reuelatiōes raro fiūt et sunt p̄ciose nec sunt petēde a
fidei aliquo ubi alias se quisq; scripturis et exēplis iuuare po-
test ne scripture vilescāt et vt fides crescat et vt studiosi sumus
ad reuelādas scripturas qz vos putatis in ipsis vitaz habere
jobānis. v. legīt in vita patrū de quodā sancto qui habuit glo-
riā miraculorū s̄ nullo pacto voluit vt ea quodaz tpe fideles
ex deuotiōe veniētes ad eū pecierāt b̄ndictiones ab eo. **Inter**
quos quidā querū defunctū apportauit quē vna cū ceteris vi-
uētibus posuit ad pedes senis nesciētis eū esse mortuū post b̄n-
dixit ei et orauit surrexerūt viuētes remanēte puero mortuo ia-
cere in terra putauit senex qz viueret et b̄ndicto ad huc iaceret
dixit ad eū. Surge filij: statim mortuus surrexit et cucurrit ad pa-
trē suū qz postqz senex cōparuit cōmot⁹ dixit p̄ri vt n̄lli hoc re-
uelaret qz nullo mō eū resuscitasset si sciuisset ipz mortuū fuisse

Que suffragiis quibus animabus a corpore exutis per vi-
uentes subueniri potest. Ex quo ille anime in statu illo
sunt in quo opera principalia exercere nō valent scilicet
cēt ieiunijs orationibus et elemosinis et altaris sacramento in-
tendere etc. **Portauerunt** autē secū purganda scilicet lignū fe-
nū aut stipulam et venalia citius aut tardius delenda prou-
dit eis deus de aliquo remedio in ecclesia militanti ex quo infi-
de et dilectione decesserunt. **Per** doctores itaq; quattuor suf-
fragiorū genera solēt distingui. **Primo** imolatio victime sa-

lutaris in sacramēto altaris: scōo elemosinarū distributio ter-
tio orōnū instantia quarto ieiuniorū maceratio. Ad que quat-
tuor oīa alia hnt reduci scz pegrinatio ecclesiarū visitatio pau-
perū susceptio diuini cultus augmētatio. Et fm istū ordinē eti-
a3 efficacia 7 dignitas eorū solet ordinari. Ita q multū palis
ualet oblatio sacrificij salutaris vt testat grego. q̄rto dyalo-
gorū de quodā monacho qui tres aureos de arte medicine cō-
quisitos in vltima sua egritudine fratri suo germano copioso
noīe reuelauit 7 penituit quos frater suus saucto grego. p̄nta-
uit 7 cū eo ipsos sepeliri iussit nō in cimiterio fratrum s̄ in sterqui-
linio ad aliorū fratrum terrore post. xxx. dies gregorius dixit ad
frēm copiosū vade 7 p. xxx. dies sine interruptiōe sacrificiū al-
taris p eo offerre stude. Quibus pactis frater ille defunctus
copioso p visionē apuit 7 requisitus quō se haberet. r̄ndit nūc
vsq3 male s̄ mō bene sum q3 hodie cōmunionē recepi. Et ista
dies. xxx. fuit quibus frater eius p aīa eius missas celebravit
et sic cognitū erat q3 defunctus p salutarē hostiā supplitiū eua-
sit nec forte illa dilatio diez fuit necessitatis q3 credo si vna die
fuisset. xxx. misse celebrate p aīa eius ipsa fuisset liberata: ex
inde etiā3 mos inoleuit q3 tricenaria p animabus defunctorū
solent p amicos pcurari. Ideo videt omīno expedire aīabus
defunctorū vt q̄nto citius tāto melius est q3 testamēta restitu-
tiōes misse elemosine 7 orōnes p̄soluant p celeriori ereptione
a penis. An q̄rto snarū q̄runt doctores. An defunctus sentiat
dānū ex dilatiōe testamētorū aut elemosinarū p̄ ipsum cōstitu-
torū. Et r̄nsio stat in hoc q̄ntū ad p̄miū essenciale quod in cha-
ritate cōsistit nullū sentiūt damnū aīe defunctorū s̄ quo ad p̄-
miū accidentale scz quo ad celeriorē liberatiōez magnū senti-
unt dāmū scz penarū quibus an̄ solutionē affligunt nā3 si totū
mūdū aīe in supplitio exītes haberēt in possessionē p̄mittissime
da rent paupibus vt vnā solā3 horā de penis redimi valeren.

et creatorē suū videre possent. Et ideo pena eorū grauissima
est vt dictū est scz tam ppter dilationē gloꝛie quā ppter sensa
tionē pena que acerbissime agit in aīa separata. **I**bidē ponit
greg. multas alias visiōes in quibus pbat qd aīe defunctorū
iuuant p ymmolationē sacrificij salutaris. Et dicit qd illic ista ui
ctima oblata illis pdest qui hic viuēdo obtinuerūt ut etiā eos
post mortē bona adiuuēt q̄ hic p ipsis ab alijs sunt. Sed d. ar
qd illi salubriore ⁊ tēriore viā eligunt qui bone qd post mortē
sperāt p alios p se agi hoc ipsi dum viuūt p se agūt. **B**eatius
quippe ē liberū exire quā post vincula libertatē acquirere naz
qd post mortē offert p aiabus quasi oblatio mortua censetur.
Mō vero a viuēte dat est oblatio viua ⁊ multo gratior ē deo
nā legimus in vita sancti reimōi epi qd vidit corp⁹ cuiusdā ru
fici ad ecclesiā deferri ⁊ añ feretrū bos vnus ducebat p aīa d
functi offerēdus hoc cognito sanctus epūs dixit. **S**i iste defun
ctus iugū in quo ille bos traxit dedisset ppter deū duz viueret
multo vtilius aīe sue fuisset qz qd post mortē totū bonē viuū
deo offerret. **M**ultū igitur peccāt testamētarij quibus pmissa
est executio testamētorū si differūt voluntatē vltimū testato
ris exequi qui interim semp penā sustinet nisi dilatio ibi fieret
vbi vberior inde cōpēlatio sequi speraret. **O**ptimū igitur es
set nō differri. **P**e mora breui seu lōga quā aīe defunctorū co
gunt agere in purgatorio puto neminē scire posse nisi cui a deo
aut ab ipsis fuerit reuelatur. **N**ec hoc cadit sub arte hūa s̄ solū
diuina nō tñ dubitandū qd deus qui oīa in numero pōdere ⁊ mē
sura disponit regulatissime: certū tēpus cuilibet aīe constituit
legimus in reuelationibus vni defuncto ⁊ resuscitato ⁊ post cō
fessionē rursū moriēti. xl. ānos fuisset in purgatorio impositos
alteri vsqz ad diē iudicij. 7c. fm maiorē vel minores purgandī
materiā hoc tñ de lege cōmuni nisi ex speciali suffragio viuen
tū illud tēpus breuietur. **E**x illo colligit qd diuites in hoc secu

lo prerogatiuas habet id ultra paupes quia hnt p amicos plu
ra suffragia quam paupes qui illis carent. deus em fm interio
ne donantiu acceptat donata licet credendu sit q etia aie pau
peru aliquater ex his cosolent ex charitate qua hebent adin
uice. Sicut si duo fratres essent in vno carcere ⁊ vnus libera
retur alter pmanens utiqz gauderet ⁊ si no de sua: tn de fra
tris sui liberatioe cui congratulet neqz cu vno precio possunt
duo debitores redimi nisi vnus no indigeret vel amplius ille i
penderet qua ille deberet tuc credendu est q diuina clemetia
aliozu penas relaxaret ⁊ inde orze sunt indulgetie in thesauro
ecclesie recodite. s. ex operibus xpi marie aploz ⁊ martiru sup
erogatiuis quibus ipis opus no erat. Que thesauru xpus pa
pe comisit prudeter dispesandu. Inde dicunt no indocti docto
res. In cimiterio vbi pauci sunt sepulti ozoes ibi p aiabus fa
cte plus psumt illis paucis qua si essent multe aie quia ozoes
distribute in paces maiores sunt qua in multis saltē p modu sa
tisfactionis q satisfactio comensurat penaru ⁊ debitoru qnrita
tib⁹ fm magis ⁊ minus. Sic qrit doctores qrito sntaru di. xl v.
An missa mali sacerdotis tantu valet aiabus sicut boni sacer
dotis: ⁊ rudent q qntu ad sacrificiu oblatu scz corpis xpi ⁊ qn
tu ad ecclie meritū in psona cuius sacerdos minister celebrat ⁊
quatu ad xpm cui⁹ sacerdos e idē e valor⁹ no quatu ad specia
les ozoes qz sic mali sacerdotis do snt mi⁹ acceptabiles imo ex
ecrabiles sic ptent qnz donu ppt odiu donatis. No credit q
aures dei magis snt itete ad pces iustoz fm psalista qz ad au
res r pboz. Et pmissis sequit q suffragia no snt necessaria aia
bus q ia snt in celo qz no snt medicates seu indigetes qles snt i
purgatorio tamen si sunt ignoranter pro eis deus couertit ea
pro indigentibus in penis aut comportatur in thesauru eccle
sie. Et dicit Augustinus. In iuria est ozare pro martire nec
etiam suffragia prosunt animabus in limbo puerozum quia

deuinent solū p peccato originali nō p actuali ⁊ pena dāni pu-
nitiū q̄ est ppetua: nec p sūt dānatis q̄ sū e grā decesserūt nec
erāt mēbra xpi q̄ntū ad fidē q̄ p dilectionē operatur. Ideo nō
uiuificantur. Ex premillis etiam sequitur q̄ hī qui predicant
populo publice de cathedris q̄ de qualibet missa vna aīa de
purgatorio liberaat ⁊ vnus peccator cōuertit nō habent in hoc
verū fundamentū pbatiōis nec hoc pbare p̄t nec ab aliquo
autentico doctore illud audiuerūt nec legerūt illud pbate nisi
eēt alicui reuelatū a deo. Et si sic pbēt reuelatiōez ⁊ credimus
eis. Illa enī sunt occulta dei iudicia ab oculis nris absconsa.
Et si dicerent populus p hoc incitat ad offerendū ⁊ audiendū
diuina ⁊ ad frequentādas missas posset talibus nō incongrue
rñderi. Illud in job deus mendatio nro nō indiget ad aīas sal-
uandas ipso dicēte predicate euāgelij veritatē p̄ potius coraz
populo sic est dicendū pie credendū est q̄ multa vtilitas cōse-
quitur ex missarū celebratiōibus tam viuīs quā defunctis pro-
pter ch̄isti passionē q̄ rememorāi in harū missarū celebratiōe
P̄t ei fieri q̄ multe aīe liberant aliqñ pauce aliqñ nulle: ⁊ q̄s p̄
hoc diffinire. Ideo de relaxatiōe penarum dicit heinricus de
gandauo q̄ tales pene tripliciter relaxant. Primo p cōtritiō-
nē in cōfessione vigore clauū opantiū ⁊ tute passiōis xpi ⁊ hoc
appellat for̄ xpi sc̄do relaxat pena expeitētia iniūcta a sacer-
dote ⁊ hoc appllat for̄ hoīs. Tertio p penā i purgatorio ⁊ hoc
vocat forū dei. In pmo foro mltū dimittit p puā penā in sc̄do
minus dimittit p maiorē penā in tertio minimū dimittit p ma-
ximā penā ⁊ p istius pene relaxatiōe subuenit per suffragia vi-
uentiū ipsīs defunctis: p̄ ex quo efficacīa sacramēti est infinita
cur nō oēs aīe p vnā missam p defunctis de purgatorio libera-
tur ad hoc rñdent doctores super q̄rto q̄ hoc sacramentū non
semp agit s̄m totam potentiā suā s̄m ordinē sapientie ⁊ iuste
quātū ad capacitātē suscipientiū qz agens est volūtariū nō na

turale sicut in ceteris agētib⁹ volūtarijs s̄m magis ⁊ minus
Ex p̄missis etiā patet q̄ in ecclia militante vnus p̄ alio potest
satisfacere p̄ peccato in q̄ntū satisfactio ē solutio p̄cij p̄ reatu
peccato debito q̄ hoc etiā in rebus hūanis locū habet ut alter
p̄ altero soluat ⁊ debitor liberat s̄ requirūt aliq̄ ad hoc: p̄mo
ut alter sit impotēs ad soluēdū vel nō comode possit satisfacere
penitētiā iniūctā psoluēdo. Secūdo requirūt q̄ ille in se recipi
ens penitētiā potēs sit eā explere. Tertio q̄ vterq̄ istozū sit in
charitate. q̄rto q̄ hoc fiat auctoritate sacerdotis qui cōsciētiā
vtriusq̄ nō ignorat. Hec thomas de argētina in scripto q̄rti
di. xx. Nō cautissime agerēt hoies q̄ in infirmitatib⁹ suis alios
peterēt ut penitētiā p̄ ipis assumerēt aut iniūctā aut nō iniū
ctā: s̄ nō ē simile de cōtritiōe ⁊ cōfessiōe sicut de satisfactiōe li
cet iste tres sūt ptes penitētiā q̄ nullus p̄ alio potest cōteri aut
cōfiteri. Cuius ratio ē q̄ in cōtritiōe iustificat imp̄ius. Et aug
dicit: Qui creauit te sine te nō iustificabit te sine te ⁊ cōtritiō ⁊
cōfessio ordināt ad interiorē aīe emūdatiōē ⁊ respiciūt p̄p̄riā
p̄sonā ⁊ gr̄e infusiōē quā nullus potest alteri mereri licz impe
trari ab aliquo a deo potest. Itē q̄ opus penitētiē p̄ aliū factū
p̄ alio p̄supponit ⁊ p̄requirit aliū iam eē in gr̄a ymo q̄ ambo
sunt in gr̄a ⁊ caritate igit nō est sile: etiā si nō esset cōfessus tunc
nescirēt q̄ntitas satisfactiōis ⁊ p̄ p̄ns nullus posset p̄ eo satisfa
cere. Sed utrū aīe in purgatorio cognoscūt suffragia p̄ eis fa
cta. Ad hoc videt̄ r̄ndendū q̄ licet aīe in celo cognoscāt p̄ces
viuētū ad honozē ipozū factas ex speculo trinitatis cognitiōe
diuina nō t̄n est credendū q̄ sili' mō aīe in purgatorio q̄ nō dūz
sūt beate ⁊ adhuc sunt aliene ab illa cognitiōe s̄ saltez intuitiua
licet forte cognoscere p̄nt diminutiōē penarū eis factā ⁊ ex il
lo eliciūt suffragia p̄ eis facta hoc dico ex cōmūi lege. Secus
aut ē p̄ reuelatiōē angelozū eas cōsolantiū vt pie credit quia
sūt eoz cōciues p̄re futuri s̄ an pena eaz diminuit quo ad in

coñone ut ipremissi? puiat qnto diuti? fuerit i penis an sp ealit.
it' sa sit p'ca licz tps abremet si audio diffinire lz ppi acerbitate
penaru a quibus absorbet hoc no valeat considerare f an indul
gentie date pnt aiabus pdesse in purgatorio. Ad hoc videtur
rindendū ex quo indulgentie sunt stipedia militatis ecclie ⁊ ad
earū p'icipationē requirit iurisdicō ⁊ forū eccliafficū ac opus
p quo dant: et solis vere penitētibus cōtritis ⁊ confessis dant
vtz in forma indulgētiarū cōmūiter cōsueta q oia. nō hnt locū
de aiabus in purgatorio exiitibus. Videt igit q nec indulgētie
saltē directe ⁊ inmediate valet eis licz opus illud ppter qd da
tur indulgētie p modū suffragij ab eo qui hoc opus facit possit
transferrī p intētionē faciētis in satisfactiōē aie in purgatorio
qd opus etiā sine indulgētia pōt esse satisfactoriū p aliqua aia
in purgatorio sicut ieiuniū elemosina pegrinatiōes ⁊ tunc non
videt pdesse cipi faciēti p penitētia sua ex quo cū vno ope per
modū p'ciatari nō potest redimere duos debitores vt dicitur
est igit talis explēs hoc opus p alio iam nō meret istas indul
gentias q sunt relaxatiōes penitētiarū iniūctarū licet nō diffi
dendū est q explenti opus multū valet ex v'ute charitatis qn
tū ad premiū eēnciale qd in infinitū excedit pmiū accñtale qle
est relaxatio penarū in purgatorio. Nō semp ille ex caritate ex
plens opus p alio semp plus meret sibi ipi quā alteri p quo fa
cit f in alio genere merēdi ut dictū ē. Potest tñ indulgētia cō
cessa pdesse alicui viuēti ne intret penas purgatorij quas pas
surus esset si sine indulgētia moreret: ⁊ p accñs valent indulgē
tie cōtra penas purgatorij nō quas habet f quas habiturus es
set ut si quis in āno iubileo visitaret romā aut crucē assumeret
ubi eēt plenaria remissio oim p'cōrū ille expleto ope ceteris pa
ribus p'eqret relaxatiōē oim penarū eē in purgatorio ut cre
dimus ex quo nil defert secū dignū penis purgatorij. Et iste ui
uens fuit tunc de foro ecclie militatis quales nō sunt mortui.

Ideo dicit xpus ap[osto]lis. Mathei. xviii. Quaecumque ligaueritis super terram ligata erunt et in celis et vos ligatis super terram ubi terminatur vestra iurisdic[tio] quam ego sic approbo ut per me ligata sint in celis et sic simpliciter est solutio licet aliud sit fori ibi et hic. Jobe pene variant secundum mutationem fori. Premissa locum habent et per maxima sui parte concernunt animas separtas a corporibus. Nunc etiam reuertat stilus ad animas adhuc unitas corporibus quod nobis uiuis abundandus sit ne illas acerbissimas tam inferni quam purgatorij penas incidamus felix enim quem faciunt alia pericula cautum.

Dus quo uiuētes possunt euadere penas Scimus ex philosophia morali omne sensitum tristitia fugere nata lia et delectabilia persequi uelle ita ut aug. dicit li. lxxiiij. quoniam nemo est qui non magis dolorem timeat quam appetat uoluptatem quoniam quidē videmus in mansissimas bestias a maris uoluptatibus arceri dolorum metu et quod ut prius habitum est pene huius temporis quantumcumque acerbe estimant etiam in extremo sup[er]lucio: tamen pene nulle estimant de sunt in compatitione futurum qui ergo futuras acerbissima fugere appetit penitentias minimas non refugiat quod dicit scriptura qui timeet peruinam incidet super eum nix. i. qui per uiam huius mundi penitentiam aspernat ueritatem super eum maior in futurum Testis est ille diues qui purpura et bisso induebat et epulabatur quotidie splendide luc. xvi. Non utique fulciebat uita penitentiā sed uoluptuosa et postquam quod eum sequabatur. medicina aq[ua] quantum non fuit sibi processa. Job ibi in flamma perpetua cogit agere infructuosam penitentiam qui hic paruam et breuem recusabat agere fructuosam. Nos ergo et tabula futurum penarum sunt pene penitentias dicente xpo et iohanne baptista penitentiam agite et appropinquabit regnum celorum. Mathei et luce. iij. Quam autem raras sit penitentia ista condigna per peccatis hodie in hominibus non loquedo sed uidentur et palpando cognoscimus. Possumus esse perbare quantum penitentiam uiuētes agere debent per resuscitati aliquid qui penas flammarum senserunt et post penitentiam egerunt in comper

abile nris penitētijs de quorū penitētijs scribit greg. q̄rto dya-
logorū p̄cipue d̄ vno noīe petrus qui ad horrēdissima loca pe-
narū deductus in quibus multos huius seculi potētes suspen-
sos vidit. In quibus ⁊ ip̄e etiā mergi debuit s̄ āgelus p̄hibuit
et ei dixit egredere ⁊ quō tibi viuēdū sit cautissime attēde ⁊ cui
gilās cuncta visa narravit. Tantisq; se postmodū vigilijs et
iciunijs cōstrinxit ut inferni tormēta se vidisse etiā si lingua ta-
ceret vita ⁊ cōuersatio loq̄rēt ⁊ post heremū ingressus est. Est
aut̄ hec via penitētie multis hoibus dura qz ē arda via ⁊ augu-
sta porta qua itur ad deū. Et hec s̄m aug. cōsistit in p̄tēptu uo-
luptatis ⁊ intollerātia passiōis q̄ due pene oēs hoies fugere cō-
sueuēt igitur ⁊ verā penitētiā fugiūt. Quotquot legimus fu-
isse resuscitados semp̄ inuenimus incredibilē penitētiā in terra
pegisse nā legit̄ de quodā p̄uerso fratre cū ex more lauarēt cor-
pus eius inter manus lauatiū cepit corpus eius nigrescere ad
modū picis post paululū vertebat̄ in igneū colorē postea albe-
scere vt nix post hoc reuixit: ⁊ interrogatus quid viderit r̄ndit
post egressum aīa mea missa ē in pices ⁊ ardentē: deīn iactata in
igne feruētissimū deide in aquas glaciales deīn in cacabū aq̄
feruētis. In his penis obiecta sunt mihi a demonibus p̄cā leui-
tatis qui. viuēs p̄cipēdi. A quibus demoibus p̄ flagella ferrea
et ignita tā asperā ⁊ itollerabile accepi disciplinā ut nullū vas
eneū illa sustinere posset qui ymo iminutissimos pulueres resol-
ueret. Nunq; me de⁹ ex iustitia saluare nō posset neq; ex miā
dānare vellet iussit me redire ad corpus ut exēplo ⁊ verbo do-
cerē viuētes q̄ pene peccatoribus deberent̄ postea q̄ntā egerit
penitētiā vix diabile ē. Ecce iste religiosus cōfessus ⁊ p̄tritus
decedēs p̄pter peccata leuitatis q̄ hodie p̄ nullo cōputant̄ sic
punitus ē: ⁊ hoc deus p̄pter nōs maifestauit: q̄ntas penas cre-
dēdū ē etiā alias aīas sustinere quas noluit publicare nec eū/
le pamus nec vltimus extitit. Itē doceat nos alter religiosus

quo euadere possimus has purgatorij penas. **I**n somnis vidit a se exigentiam de suis peccatis multum terribiliter cui conuenti in quantum esset obligatus. **R**esum est ei centum libras auri non quas alicui defraudasset: sed denotans mensuram penarum euigilans subiecit se graui penitentiae ac abiectis ac vilibus opibus tribus continuis annis ita ut ab omnibus tribulationibus pateretur: et post in somnis vidit se solutum a decem talentis. **E**t dixit adhuc super habundantiam labore et ignominia indiges et cepit amentiam et stultitiam simulare. **I**deo fratres ei grauiora et horribiliora ceperunt operari iungere que cum gaudio paciebatur per. xiiij. annos deinde in somnis vidit ad se angelos venientes qui absolutum eum ab omnibus debitis pronuntiabant et dixi quoniam me fratres tribulabant et conspuebant rememorabar debiti et generose viriliterque ferebam: et alter videns quendam fratrem ridentem: dixit ei coram deo et angelis rationem reddituri sumus et tu rides hec predicta in cordibus legentium volo esse recodita ut magis intus massificent quam stilo depingantur. **A**d particularia ergo descendendo ut benivolus lector me gratum habeat volens euadere has futuras penas in speculo illorum discat quid ipse faciat et primo omnia iniuste acquisita restituat solis necessarijs secundum suum statum contentus deinde statum viuendi talem eligat sine magnis curis et qui est remotus ab huius seculi dignitatibus ac diuitijs et officijs communijs quod hec vix aut nunquam valent sine peccato administrari deinde a seculi actibus in quantum potest faciat se alienum sibi et suis solis vacans: superfluis pompis huius mundi renuncians: contubernio iustorum se assiduans lectioni sacrarum scripturarum et predicacionibus frequenter intentus deinde ad fontem penitentiae scilicet contritionis et dolorose confessionis frequenter recurrere cum satisfactione. **N**am per ista precipue peccata delentur virtute clauum sacerdotibus concessarum non solum dico penarum sed et culparum dicente christo iohannis. xx. **Q**uorum remisistis peccata remittuntur eis et quorum retinuerit

tiā retenta sunt. Neq; enī sacerdotes solum offendunt pecca /
ta confitentibus esse dimissa sicut quidam volūt qđ ⁊ alij face
re possent ex signis contritionis s̄ etiam ipsa peccata virtute
clauū dimittunt in quibus clauibus ch̄isti passio operat̄ has
claves accepit sacerdos in sacri ordinis acceptione ⁊ s̄m dicta
doctorū in scripturis suis super distinctione. r̄ viij. xij. ⁊. xx. tri
pliciter distinguit clavis sc̄z auctoritatis q̄ ch̄isto conuenit so
li tanq; principali agenti in sacramentis sicut deo et ista nulli
creature est cōmunicabilis sicut nec diuina essentia ⁊ per hanc
clauem solus deus dimittit peccata sicut ⁊ cōferre gratiam et
gloriam nulli potest cōmunicare ⁊ ista potest dici clavis infer
ni sicut dicit̄ in apoc̄. quā solus deus habet ⁊ aperit peccatori
qui in peccatis quasi in inferno mortuus est qñ deus ei gratiaz
tribuit vt exeat de peccato. Claudit aut̄ ei qñ meritis exigenti
bus gratiā subtrahit. Alia est clavis excellētie quā ch̄istus ha
bet vt homo ⁊ talem potuit ministris sc̄z sacerdotibus qui sunt
dispensatores misteriorū dei cōmunicare. Et illa clauē ministe
rij a ch̄isto eis cōmissa vtuntur sacerdotes in ministratiōe sa
cramentorū noui testamenti ⁊ sic seruatur veritas in vtroq;
solus deus remittit peccata clauē auctoritatis sacerdos clauē
ministerij. Hec est sentētia sancti thome in tertia parte q. lxxij
ar. i. ⁊. iij. Qui concordat thomas de argentina li. quarto di.
xviij. Et ponit exemplū de principe qui habet principale auto
ritate aperiēdi ⁊ claudēdi castrū aut ciuitatē tñ p̄ hoc nō exclu
dit portariū cui etiā clauē ministerij cōmisit. Aliud exemplū
ponit imperator suis officialibus cōmittit ut potestātē habeāt
maleficos puniendi si tñ veniam petant ⁊ hec vel illa faciant
eos liberos dimittant. Ibi officiales habēt potestātē ministerij
principes aut̄ clauē excellētie. Sic ⁊ de ch̄isto ⁊ sacerdotibus
qui habet clauē excellētie in quantū merito sue sacratissime
passionis immediate vtitur hac clauē per hoc nō excludens mi

nistrum sacerdotē. Ideo dixit quecūq; ligaueritis super terrā
ꝛc. Ideo in confessione multa culpa dimittitur atq; pena et si
obiatur tota culpa dimissa ē in contritione igitur sacerdos nō
remittit aliquā. Respondetur q; nulla est vera ꝛ sufficiēs con/
tritio nisi cū firmo pposito confitendi ex diffinitōe cōtritionis
ex quo preceptū dei ꝛ ecclesie traditio ad cōfessionē obligant.
Itē si dicitur peccata venialia dimittunt per aspersionē aque be/
nedicte per generalē confessionē ꝛc. Respondetur ꝑm thomam
hoc est verū quo ad culpam rationi cōtritionis annexē nō quo
ad totā penam q; oportet semp aliquid addere quantū ad pe/
nā. Volens etiā penā purgatorij euadere a largitione elemo/
sine se nō elonget ꝑ lazaru mendicantē in domū suam recipiat
quē ille diues in inferno sepultus si recepisset saluus esse potuisset
nam dicit thobias. Elemosina ab omni peccato ꝛ a morte
liberat ꝛ nō paciet animas ire in tenebras eiusdem q̄rto. Itē añ
omnia talis sequat doctrinam sancti pauli. Ad ro. xv. **O**bser/
uato vos vt exhibeatis corpora v̄ra hostiā viuētē sacrata ꝛ et
deo placentē. Que hostia tunc deo offertur qñ pura cōsciētia
studuim⁹ insistere ad vicia extirpanda passiōes ꝛ cōcupiscen/
tias referendas sensus exteriores ꝛ interiores ab illicitis cō/
pescendo: asperitate vite ꝛ ieiunijs oībus vigilijs in lectister/
nijs vestibus ꝛ ceteris afflictionibus corporalibus nos exercēdo
de qua sancta hostia corporis nostri dicit greg. In fine sui dya/
logi. Constemus in lacrimis duritiā mentis in bono proximi
gratiā benignitatis. Et fidenter dico quia saluari hostia scilicet
corporis xpi post mortem non indigebimus si ante mortem
deo hostia ipsi fuerimus nō minime ymo maxime ꝑ penis pur/
gatorij valent indulgentie vere a romanis pontificibus ꝛ ab
alijs auctoritatem habentibus concessē de quibus ad presens
super sedeo ꝛ solent a theologis super quarto libro sententiarum
diuisione. xx. tractati.

Relamatio atrocis in calce huius scripture. Cupies aut
quid de penuria paupertatis mee beniuolis lectoribus p
modū plāctus ⁊ medicine inferre: dicere mihi video ⁊
cū apostolo ad romanos. ix. veruntū verū dico in xpo iesu nō
mētiō ⁊ testimoniū mihi perhibente conscientia mea in spiritu
sancto qm tristitia est mihi magna ⁊ cōtin⁹ dolor cordi meo ⁊ c
Et iste quidem deplangebat auersionē iudeorū a fide xpi que ⁊
recipere recusabant inherentes legalibus ceremonijs moysi q
xpo preserebant vnde ⁊ psalmus dicit. Cæcitas experte conti
git in israel In nra vero seculi etate grādus cæcitas innumera
bili mltitudie xpianorū ptingit q̄ heu bestijs bestialiores repiūt
nōtū de oīdus hoc volo intlligi. Nec eī bestie sibi ipsis de futis
puidēt dāna p̄cauētes comoda sequētes vtz in formicis i gruī
bus in acis siluestrib⁹ q̄ ap p̄p̄quāte hyemis aspitare aut loca
frigida dclinant aut spelūcis aut cauernis sibi cibos recolligūt
hec ex instinctu nature: hoīes vero rationales hyemis penas
futuras aut eternas aut acerbissimas temporales non ignorā
tes apertis oculis nihil perspicere volunt ad eas precauēdas
putantes sibi solum fidei nomen ad salutem sufficere. De qui
bus dicit paulus confitentur se nosse deū factus aut negant le
gimus de sancto p̄ximo: ipso resto cū litteris secularibus esset
intentus dictū esse cū requisitus esset in plagis quis esset respō
dit xpianus sum: ⁊ audiuit mentiris cicero manus es nō xpia
nus ⁊ grauiter flagellatus abiurauit se in antea tales litteras
velle legere si iam multos xpianos cōtingeret inquiri respon
deret nō xpiani estis sed pagani reperiunt enī multi quorū cō
uersatio distat parū amoribus paganorū nisi q̄ nō colūt ydola
manufacta sed ydolatriā istā cōmutauerūt in auaritiā quo fm
apostolum est ydolorum seruitus ⁊ tot colunt ydola quot sunt
auaricie genera licet quilibet paganus in vno ydolo stet con
tātus et p̄babiliter video ⁊ mihi dicere si hodie eēt ydola reūsa

dantia ⁊ inopiam reuelantia diuitias ⁊ dignitates cōferentia
visuri eſſemus quot xpiani deo derelicto ydola ſequerentur.
Nomen veri xpiani ſm aug. ē nomen iuſtitie veritatis pietatis
hūilitatis manſuetudinis paciētie miſericordie caſtitaſtis ⁊
fraterne charitatis vbi hoc ſibi nō vendicant fictē nomen ge/
rit xpianitatis. Ab ope enī ſolitū eſt rebus nomen imponi: vt
faber ſutor ⁊c. Ex prioribus reuelatōibus multa colligere poſ/
ſumus quō aliter pcedit iuditiū dei alit hoīm aparent enī mul/
ti tales apud hoies quales nō ſunt apud deū cuius iuditiū ve/
rū ē qđ etiā in hoc poſſumus pbare vulgatiffima ē facta reue/
latio in vrbe periffime: florente tunc ſicut ⁊ nūc ſolenni ſtudio
de quodā celeberrimo doctore cuius mirāda fama longe late
qz ſe diffuderat vita ⁊ doctrina cōſpicio: occōe cuius celebris
religio carthuſienſi ſub cuius habitu gaudeo me vt dignū de/
liteſcere ſue p̄ime inſtitutiōnis ſumpſit p̄incipia tpe magiſtri
brunonis hic itaqz doctoz rebus hūanis exemptus cuius cor/
pus p̄ triduū in ſeretro reſeruatū coram cocōrrentiū populoz
multitudine p̄ima die terribili voce clamauit. Juſto dei iudi/
tio accusatus ſuz. Scōba iuſto dei iudicio iudicatus ſum tertia
die iuſto dei iudicio cōdemnatus ſum ⁊ quis viuentiū de tā ce/
lebri ⁊ glorioſo viro credidiſſet niſi diuina hoc clariſſet voce
vbi ſunt iam iſti qui dicūt ſufficit xpiano ad ſalutē ſeruare mā/
data. Quis credere potuit niſi qđ iſte tam ſolennis doctoz ſer/
uauerit p̄ fode parietem latentē ⁊ inuenies alia in corde exara/
ta quā in tabulis moyſi ſcripta mandata. Quociēs paulus in
epiſtola ſua dicit qui talia aut talia agunt regnū dei non poſſi/
debunt. Cōſtat aut qđ omne mortale eſt cōtra p̄ceptū diuini
et quis omnia mortalia dinumerare poteſt: ⁊ maxime ſolo cor/
de cū de liberatiōe cōcluſa etiā ſi nunqz ad lucez p̄denur: olim
moyſes inuocauit celū ⁊ terrā cōtra eos quos ſciebat deuz de/
ſerturos vtiqz ad vindictā ⁊ in teſtimoniū qđ eis penas p̄dixit

quas passuri erāt p peccatis. Armabat enī creaturā in vicio
nē inimicorū. 7 quis hodie tā parue experientie ē vt viā dei ignorz
Repleta ē enī terra sciētia dñi 7 cū oēs vocati sunt quorū vn⁹
dicit villā emi. i. ad dñm tendo p supbiam habe me a cena ex
cusau. Alter dicit iuga bouū emi quiqz. i. auaricie estibus om
nibus viribus insisto. Tertius dicit vxorē duxi. i. voluptatib⁹
carnalibus intēdo. Ideo nō possū venire in his tribus generi
bus viciorū pene totus mūdus p̄cipitiū patit crassa nubes car
naliū desideriorū 7 terrenarū sollicitudinū obtenebrescere fa
cit rōem vt videre nequeāt quo p̄gāt. Incidimus enī opa mu
liebria que aspera fugiūt delicata tota intentiōe q̄runt 7 p his
assequēdis etiā dura subire nō metuūt feliciores utiqz si p eter
nis delicijs hec subire nō formidaret videmus certe quāte tur
bines bellozū etiā vsqz ad sanguinis effusiōes ī diuersis mōi p
tibus grassant p solis t̄p̄alibus aut acquirēdis aut cōseruādis
nō p fide catholica tuēda in quo rogo regno aut p̄nua lō
go t̄p̄e trāquillitas pacis cōseruat. Hec oīa primordia sua du
cunt aut ex supbia aut auaritia intātū vt colūba de archa mis
sa. i. spū sanctus grām querēs in terra locū vbi pedū infingat ī
uenire nō possit p̄nimitate luti 7 limi terrenarū passionū sicut
olim t̄p̄e noe reuera redierunt t̄p̄a infauista q̄ fuerūt añ captiui
tatē filiozū israel in babilonia 7 in assiros qñ deus plures misit
pphetas ad cōmonendū eos vt relictis ydolis deū patrū suo
rū sequeretur p eos p̄dicēs eis horredas captiuitates quos ipi
audire cōtempserūt ymo deris erūt incanticū musicū illudētes
Et di cū ezechielis. xxiiij. Insup 7 eos occiderūt. Nam ut dicit
ysaias capitulo. xxviii. Cū sancti pphete filijs israel cōmina
bant penas futuras ipi eos subsannauerūt dicentes manda re
manda expecta re expecta modicū ibi modicū ibi Ac si dicerēt
multiplica p̄cepta 7 executionē penarū 7 tñ ibi modicū sequi
tur veritatis postea tñ p experientiā senserūt veritatē cum in

caethenis ducebantur captiui sic nostris etatibus cū multi audi-
ant penarum eternarū horrendas cōminatōes cum nō vidēt
eas pro ludo eas ducunt sed expectant paululū ⁊ veratio da-
bit intellectū auditui. Non tñ ideo veritas silentio transeūda
est licet nō grate audiatur a multis. Inueniet enī aliquādo ser-
mo diuinus vbi requiescet nam dicit sapiens. Ad multas lu-
pa tendit oues vt vnampredetur hac mercede non carebit re-
lator veritatis. Teste Hieronimo qui in quadam epistola ait
qui ethyopem inuitat ad balneū ⁊ si nigredinē nō aufferat illi
vel pecuniā accipit sibi. Et licet in illius candore nō gaudeat
certe vel in suo lucro letatur. Ita sine dubio qui inobedientes
diuinis sermonibus monet q̄uis refragantis peccata non tol-
lat mercedē tñ sibi de ministerio charitatis acquireret test expo-
qui dicit si nō fuerit ibi filius pacis pax v̄estra ad nos reuertē
¶ si sanctus augustinus ille celeberrimus theologus viueret
et videret statū currentis temporis ⁊ specularetur studia hu-
mana ⁊ presertim in sublimitate constitutorū tam spiritalius
quam seculariū nō solū diceret sicut eo viuēte dixit adhuc mo-
dicū lumen in christianis est sed forte diceret pene totū lumen
in multitudine christianorū extinctū ē. Et quedam sancta que
frequenter in extasim rapiebatur legitur dixisse. Si sapientissi-
mus in mundo posset considerare quot anime quotidie descē-
dunt ad infernum plus essent quam arena maris diuturna et
plus quam lapilli riparū secus mare ⁊ in finite anime quotidie
descendunt ad infernū. Quis nō contremiscet hec audiens cū
nemo scit an odio vel amore dignus sit. Cui consonat cōpone-
re facili descensus auerne ⁊ seneca. Antiquorū sententia nil
aliud quam facienda ⁊ vitanda precepit ⁊ tunc lōge meliores
erant homines postq̄ docti prodierunt boni desierūt: simplex
enī ⁊ aperta illa virtus in obscuram et solerte scientiam versa
est docemurq̄ disputare non viuere hec ille. Quam verum

hoc sit quotidiana hoim declarant studia. Et hoc confirmat
Apostolica doctrina q̄ decet sobrie pie ⁊ iuste viuere in hoc se-
culo nō silogisticis disputatiōibus aut tabulis alfonsij aut mo-
tibus planetarū totā curā impendere in hoc breui t̄pis spacio s̄
quō deo possemus rōem in districtio ex aie reddere cū hec tūc
allegare fatuū videat. Et qñ p̄cedit ad penas ignis tunc ois
cessat dubitatio. Quines quotquot legunt̄ resuscitati visis pe-
nis seculū deseruerūt ⁊ claustris se abscondērūt penitentiā artā
agentes nob̄ se exēplū p̄bentes ⁊ paucos ymitatores h̄ntes.

Hec rudi silo quātū valui nō quātū volui scripta cer-
ta charitate ⁊ qua estimāui veritate omnibus beniuo-
lis ⁊ clarioribus rectoribus hūiliter offero emēdanda
et limanda: cedere paratus lucidiori veritati cui nō prescripti
narrās in his plures reuelatiōes p̄ me lectas pie credens eorū
scriptores nō fuisse mētitos. Quibus similes ymmo maiores
Beatus gregorius papa nō timuit ad edificationem hoim in
suo dyalogo enarrare: veniā petens de p̄lixitate aut supflui-
tate charitate ad hoc instigante pro quo deus sit b̄ndictus.

Finis presentis opusculi impressum in inclita ciuita-
te Paratiensi Sub anno dñi. Millesimo quadrin-
getesimo octuagesimo secūdo vndecia die septebris